

ABONAMENTUL
 Pe un an . 28 Cor.
 Pe un jum. . 14 "
 Pe o lună . 2-40 "
 Nrul de Duminică
 pe un an . 5 Cor.
 Pentru România și
 America . 10 Cor.
 Nrul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe
 un an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
 DE PUBLICITATE
 DEZB. FENOMENALĂ 20.
 DEZB. FENOMENALĂ
 Se publică în săptămâna
 de publicitate și Lucra-
 șii costă fiecare din 20 ml.
 Manuscrisurile nu se în-
 polază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 302.

Răspuns la două infamii.

Pașinii cititori români, cari urmăresc presa ungurească, vor ști cu siguranță, că după pacificul domn Emil Babăș, acela care tratează la »Pester Lloyd« chestiunea românească cu mai multă efervescență de temperament, este un anamit domn Paul Balogh. Impresionist, romantic, platitor în nori și în stele, dl Balogh acesta pare că în termeni generali, ar voi să fie ceea ce se cheamă sinteza adevărată a opiniei dominante din tabăra intelectuală a maghiarilor. De câte ori își sullecă mâneca pentru a da drumul unei nouă avalanșe antiromânești, el pune chestiunea pe motive culturale și ne ia cum s'ar zice de sus, încercând mereu să facă reglementarea paralelă, între ceea ce sântem noi, Români, azi, sub raportul cultural și ceea ce puteam deveni cu în-etul, dacă ne-am apropiat frățeste de cultura maghiară.

Articolul d-sale recent »Ungaria și naționalitățile«, apărut în același ziar și scris în nemțește pentru a servi străinătatea, resumă aceleași păreri. El se deosebește însă de năzbățiile de până aci ale autorului prin faptul că exprimă, mai precis ca de altă dată, două infamii cardinale, asupra cărora ne simțim obligați a insista puțin.

Intâia infamie se referă la actualele tratative de pace și la clasificarea în două categorii a conducătorilor români.

»Bunavoință din amândouă părțile nu se poate tăgădui — scrie dl Balogh — și nu încapă nici o îndoială, că la toamnă sau la

iarnă se va putea face un pas însemnat în acțiunea de împăcare. Și în punctul acesta nu va fi nici o schimbare din pricina așteptării, cu care grupul reprezentanților naționalității române a renunțat la acțiunea de pace. Căci ei trebuie să știe, că mâna dreaptă nu li-s'a întins lor și că nu dânsii națiunea maghiară nu intră în învoială. Față de agitațiile lor, Ungaria nu poate răspunde decât cu o potențată asprime a puterii statului. Ne este cu totul indiferent, dacă aceștia resping intențiile noastre de pace, deoarece cu agitații nici o națiune nu vrea să se împace, ci, *dimpotrivă, să-l execute cum se cuvine și, în loc să le întindă mâna dreaptă, să-i facă să simtă și să guste tăria pumnului!* Cu atât mai drag ne este însă să stăm de vorbă cu acei oameni distinși ai compatrioților noștri nemaghiari, cari prin situația lor socială, prin avere, inteligență și noblețea caracterului lor, sânt predestinați să ajungă ei adevărații conducători, în locul agitatorilor...«

Rezultă din acest pasagi, că dorința dlui Balogh și prin urmare și a guvernului ar fi, ca să se înțeleagă cu elementele trădătoare dintre noi, iar față de conducătorii reali ai politicii românești să inaugureze o nouă epocă de persecuțiuni. Dorința aceasta, nici vorbă, e pe cât de infamă, pe atât de cunoscută. Știm noi foarte bine, că guvernul umblă să ne pună el singur conducători; pe cine găsește și pe cine poate cumpăra mai ușor, ca să intre în târguicli.

Șarlatania aceasta urmărită este atât de evidentă, încât nu are pretenția de a fi un

act de mare însemnătate politică. Numai că una este combinația și altul are să fie rezultatul. E fatal și guvernul se va convinge în curând de zădărnicia încercării sale. El se va convinge că poporul întreg este cu faimoșii »agitatori« și nu cu acei teribili »compatrioți« români, cari au avere și situație socială! Procesul de selecțiune între noi se petrece în ordine firească și nu poate fi nimic mai nefiresc ca gândul hain, că acel pumn de transfugi din mijlocul nostru, ori cât sprijin și răsplată ar afla, ar reuși să convertească la plauri infernale, un popor ca al nostru, cu un atât de puternic instinct de conservare.

A doua infamie a dlui Balogh rezultă din felul cum vorbește despre marginele, până la cari crede că a ajuns și s'ar putea ridica eventual cultura noastră, în o situație schimbată.

»Pe terenul cultural naționalitățile pot să aibă un rol mult mai important, căci în aceasta direcție *statul a fost totdeauna drept și tolerant*, lăsându-le și în cele sociale o deplină libertate. Și este numai vina lor și a politicii lor, dacă nu s'au știut cultiva interesele culturale *într'un fel, care le-ar fi împreună cu noi*. Dacă vom privi la literatura lor săracă, la arta lor primitivă, la lipsa de institute proprii pentru dezvoltarea științelor, la lipsa de teatre, de muzică și pictură, ne vom convinge de modul infructuos cum au petrecut decenii de arândul în lupte de sterpiciune politică. Așa încât o schimbare în această privință, o muncă exclusivă pe terenurile sociale și culturale, ar

FOIȚĂ ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

Lătoreanul.

De I. Agârbicianu.

Bădicul Gligoraș își are gospodăria afară pe hotar, în mijlocul câmpurilor întinse și pline de pace. Fieci singur la pârâniș, a rămas să pună tot mai mult temel asezării bătrâne. Din moștrămoși neamul lui Gligoraș, de parie bărbătească, tot pe-aci ș-a depănat zilele. Fetele nu. Fetele cresc la hotar, în cătecele vânturilor multe, în mireasma tare a florilor sălbatice, până ce vara a șeptesprezecea le pârquește bine pelța obrăjilor, ca la niște mele coapte. Atunci făcându li se deodată pustiu, simțind cu durere pustietatea, se bucură când vine hoțomanul din sat și-o duce să fie nevastă tină, acolo în furni carul de cament.

Bădicul Gligoraș are patru surori măritate în sat. Și pentru surorile acestea li vine multă neînțelegere cu nevasta. De un șir întreg de ani, bădicul e trecut acum de patruzeci — în fiecare Duminică trebuie să-și vadă surorile.

Cât ce-duce ficiorașul caila dela păscut, Duminica dimineața, Gligoraș oprește pe sora, o prinde de coamă

— »Ho, alba tatii, că astăzi e sârbătoare«. Li pune căpăstrul și s'avântă.

— »Să ne vedem cu bine ne-astă!«

Nevasta lesă în ușa căsii eu mâinile în solduri.

— »Iar pieci? Credeam că azi e rândul meu. Tu nu te mai saturi de sat, cum văd eu.«

— Să vezi Ionică să na-ți scape boii în sămănatul. Cam bate musca într'amiază. Gligoraș, dă porunca bălatului, fluieră ușor și pornește în trap săltat. Pe nevastă o lasă să izbească prin casă, să palmuiască la mărunței, să drăcuiască la slugi, până ce se va astâmpăia. Mai înainte nu eșia sara pe porțile până ce, bărbat și femeie, nu se sfădeau în toată legea. Dar acum bădicul Gligoraș alege calea cea mai scurtă. Știe el că până ce se reîntoarce li trece zvestea supăriei.

Și cum să nu i treacă dac'o lasă cu atâtea pe cap: sumedenia de copii, slugile, galțele. Unei femei harnice li vin zice neazuri peste zi, și pe cel de dimineața trebuie să l uite.

Bădicul o tale peste fânțele înflorite, pe o potecă dintre lanuri pe unde e drumul mai scurt. Lasă căpăstrul pe grumazul încomat al surii, își răsucește o țigară, și după fumul cel dintâi, sora pornește în trap larg, strânsă de călcălele bădicului.

Gligoraș n'a fost de o săptămână în sat și li pare une veac de om. Se gândește la popa, la biserică din vale, la slujba de azi, dar tot mai mult li vine un gând: »Ce va face cumnatul ilie?«

Ilie acesia ține pe sora cea mai mare a lui Gligoraș. La el trage, de câte ori merge în sat.

Ilie-l așteaptă în toată Duminica dimineața cu vinars de prune și cu pâne moale. Ilie n'are copii și li gazdă bună, iar Gligoraș ține tare mult la el.

»Pe tine să ști că te am măritat, Mărlucă. Copila mea să fi fost și nu te puteam așeza mai bine« li zice bădicul în fiecare Duminică.

Merge în traful calului, li adie jurul feței roșcovane răcoarea umeză a dimineții, și, cum înaintează acum pe muchea dealului cel răsări înainte, li vine să cânte încet, un cântec de demult.

Grozav se simte de ușor, de lătinat, când trece prin părțile acestea dimineața. Cătu l săptămâna de mare larmă în casă, sfadă în curte, griji pe afară, ca la o gospodărie mare cumu-l e a lui. Copleșit de muncă li se pare de multe ori în trecerea unei săptămâni că se îngreiază, se turtește, se face una cu pământul. Atci, pe culmea dealului, în răcoarea proaspătă, cum merge spre sat li vin în minte anii tinereți, și ce a mai mal rămas din suflatu-l de atunci se trezește.

De multe ori a trecut măgura mare până ce-a adus o pe deana lui aici pe hotar, în așezarea lor cea veche. Pe atunci umblau cântece frumoase în sat, pe atunci se țineau lanț șezătorile.

Când începe a cobo-l spre sat, ducând calul de căpăstru, totdeauna li pare rău că n'a luat-o și pe deana cu el. Să intre pe ulița măgurii, gătiți de sârbătoare, nevastă sa cu nafrămlele celea scumpe, și cu țarii albi ca laptele, cu cămașa frumoasă împăturată. Să stele pe la porțile oamenii, să li privească prin crepăturile gardului, să se co-tească și să zică.

— »Uite mă, lătoreanii, da-l-aș dracului. Aștia să știi că trăsesc ușor în lume.«

Așa să și șoptească oamenii, dar pe față, pe ulițe și la porți, să le dea oamenii binețe, ca la un neam fruntaș și să li întrebe.

— Aji mai venit și d-voastră la biserică? Părerea de rău că nu-l și nevasta cu el nu ține însă decât clipe. De câte ori a fost cu nevasta

fi o salvare pentru naționalități și elementul maghiar n'ar avea nimic în potrivă, căci, din potrivă, ar putea să coopereze și el și să promoveze calitățile celorlalte popoare»...

Recetiți aceste cuvinte și veți găsi în fiecare rând minciuna și îndrăzneala. Căci nu este just că »statul a fost totdeauna drept și tolerant« cu noi. Este o ironie aceasta, pe care o desminte starea generală a relațiilor noastre. Statul abuzează în mod fabulos de posibilitatea de a ne ocroti cultura noastră și este știut că toată politica noastră din deceniile din urmă, toate campaniile din vremea pasivității, s'au dat tocmai pentru apărarea puținelor noastre așezăminte culturale.

Este așa de lesne să fim învinuți, că nu avem teatre, nu avem școli superioare, nici în tărâmurile artistice nu putem ține piept cu Maghiarii! Dar oare dl Balogh nu cunoaște intoleranța statului în aceasta privință? Nu cunoaște răspunsurile guvernelor, când din banii noștri voim să ne întemeiem o instituție proprie? Nu știe prețul ce ni l cere statul pentru cel mai mic ajutor, ce îi l-am pretinde? Și nu cunoaște sistemul polițial în controlarea vieții noastre culturale și acelei sociale?

Ah, dacă am voi să »cooperăm« cu elementul maghiar și dacă am putea să »cultivăm interesele culturale într'un fel care ne-ar împreuna cu Maghiarii«, știm că s'ar schimba lucrurile! Vă mulțumim însă de streangul oferit cu atâta gentileță! Așa de rău n'am ajuns încă, să merităm o pace atât de nobilă, care ni se oferă, nici mai mult și nici mai puțin, decât cu prețul vieții!

Se înmulțesc agitatorii... Așa constată cu durere ziarele perclunațiilor noștri. Este zadarnică orice acțiune de împăcare. Magistrarele discursuri ale »leului« îmbânzit de părintele diu Deseanu nu răsunat în deșert. O asul cu înmiădlerii de sirenă al contelui Khuen a fost glasul celui ce strigă în pustie. Și colindările arhierilor și ale laicilor

frunțași pe la Pesta n'au putut aduce începutul consolidării statului național unitar. Unde mai pui decepțiile cari l-au ajuns pe politicianul ungur din partea unor elemente ce treceau de moderate, și când colo se dovedesc a fi cinstite?

Căci iată fioroasele vești, cari au ajuns — în forma obișnuită — la redacțiile atâtor foi din »capitală«, — toate formând un concert al indignării sfinte, patriotice, contra afurisitului buchet, a trădătorului »chite« valahe. În Sibiu batjocuresc pe apostolul înfrățirii, pe Mangra. În comuna Straja sau Straița au ucis țărani noștri un jandarm, care vola să descingă brățele tricolore ale plătoreșului port românesc. Pentru că s'au împotrivit acestui lucru fiicăi din Țalna, doi dintre ei au fost împușcați. Căci nimenea nu poate păcătuți contra statului unguresc fără a fi pedepsit. În Reghin celebrul Nuhn János, președintele fondului de teatru român, s'a răznit și el din turma blândă, supusă, care behăiește doar când vede grăunțele, a pacificatorilor, întovărășindu-se cu agitatorii turbulenți, cu coada ochiului peste Carpați. Și, în sfârșit, banca »Albina« care parcelează averile ungurești între țărani români.

Dar seria nu se termină. Mai sânt încă trădările pangermanilor din Virșet, ale Siovacilor panslavi cari îndeamnă la cercetarea școlilor boheme și îmbogățesc pe bieții »sirmari« cu banii Rușiei. Mai sânt Heeg, B'aho, Hodja și alții.

Iată, atâtea știri câte fraze, care de care mai primejdioase pentru statul ungar. Guvernul și societatea maghiară au să lupte cu hidra naționalităților, cu acest înfricoșat bălaur cărula i cresc, în locul unui cap laiat, zec. Căci sămânța agitatorilor nu se poate stărpi, ea a căzut pe loc fecund. Cuvântul frunțașilor a fost drept, slăcer, cald, cuceritor, și a fost primit de inimi bune, cari înțeleg nevoia jirifel, a luptei pentru biruința unei idei, a unui gând de dreptate.

Astfel, ceea-ce se pare unor m'nți sucite cu neputință de priceput, este un lucru foarte firesc. Și ne doare înfinit de mult că trebuie să plătim încă cu sânge atâtea dintre cele mai elementare drepturi, — dar le vom plăti: trupurile celor căzuți sânt pietrele pe altarul doinelor noastre, — cum spune poetul.

Trălască agitatorii!

Instrucția poporală în comitatul Sătmarului. Dintr'o statistică oficioasă publicată despre școlile populare din Sătmar pe anii 1905—1910 găsim următoarele date:

În sat bădicul Gligoraș nu s'a petrecut nici odată ca lumea. Că după ce ajungeau în sat nici nu trăgea bine înțâia oară la biserică și femeia îi lua de mână: »Să mergem bărbați să înțâzim«. Nu-l lăsa pentru toată lumea să bea, înainte de liturghie, să bea pahărelul de vinars ce îl îmbăia cumnatul său Ilie.

— »Lasă-l tu muere să bea, că doar nu vei vrea să l vezi sfânt. Știi tu că sfinții se ținutesc pe părete«, zicea Ilie, și-l ducea prin vr'un ungher, prin cea câmară pe bădicul Gligoraș, să guste bunătatea beuturii.

Cât ce da o geană de inserare Ilieana hai și hai să nu mai stăm, că ne apucă noaptea.

»Du-te s'ngură« îi zicea Gligoraș cu paharul de vin în mână. »Doar nu îți-o fi frică«.

— Ba mi e frică.

— Ei n'are la ce să îți fie, se încrunta cumnatul Ilie. Teorică nu mi mai ești, — lupi nu mai umblă pe hotarele noastre.

Dar muerea nu se da bătută. Își punea desăgii în spate și s'a înfiptă în mijlocul cășii: nici bea, nici mânca, ci melița din gură. În urmă Gligoraș se scula cătrănit — mânia lui Dumnezeu — încălca și nu-l mai ajungea nevasta până în vârful măgurii, pe unde-l cam trecea mânia bădicului.

De aceea s'a desbărat de ea și n'o mai aduce. Când vine dumneaei nu vine dumnealui. Amândoi înără'n biserică de trei ori pe an: la Crăciun, la Paști și la Rusale. Și Ilie îl mai place astfel. »Îl mai haznă de slujbă și de sărbătoare« spune dumneaei.

Bădicul Gligoraș n'are atâtea cu slujba. El vine, odată pe săptămână să se mai răzbune, să

mai audă noutățile satului, să bea vin vechiu și s'asculte cântecele nouă cari mai umblă prin lume. La liturghie de vrea chiar să meargă, o scapă: popa intră prea de dimineață la biserică.

În casă la cumnatul Ilie însă ajunge totdeauna la vreme potrivită. De-l de dimineață tare, beau vinars, de l pe după prânz beau vin, și încep poveștile, și pun țara la cale.

Soru-sa nevasta lui Ilie — te zice de multe ori:

— »Doamne, mult mă mir cum mai putești bea«.

— »Miră te că și așa n'ai alta de făcut. Copii n'ai să îți grijești, jucăușe nu ești să mergi la joc zicea« bărbatul său.

Dar an de an, ospătându-se mereu, dedarea s'a s'hibat în patimă și când vedeau creștinii pe Gligoraș că intră în sat, știau că nu vine la biserică, ci să mai trăgă un chef în casa lui Ilie.

Odată, într'o toamnă, Gligoraș duse doi boi la târg, doi boi, să muți casa cu ei. Luase la patru sute de arginți, că se nemeriseră vitele scumpe de mama focului. Se opri în sat Sâmbătă seara, și-l ardea ca nici-odată argintul în șerpar. Se abătu pela Ilie, schimbă trei vorbe, și el se duse. Nu trecu însă spre hotar ci se abătu în crisma satului. Porunci vin, se așează pe lavă și-l așteptă pe Ilie.

Acesta veni cu alți doi cumnați ai lui Gligoraș, pe al treilea nu-l află.

— Dar pe Săru nu l-ați adus?

Dieceza gr. cat. din Oradea-Mare are în acest comitat 21 de școli cu limba de propunere maghiară și 40 cu limba de propunere română-ască. Dieceza gr. cat. de Gherla are 9 școli cu limba de propunere maghiară și 74 cu limba de propunere românească. Mitropolia gr. ort. a Sibiiului are 1 școală cu limba de propunere românească.

Cu 1 Septembrie 1910 a intrat în vigoare legea lui Apponyi din 1907..

Alegerile din Croația. În vederea alegerilor apropiate, partidele din Croația au început campania. Lui s'au ținut cuvântarea de program dr. G. Tuskan, președintele coaliției, în Martinski-West.

Lupta electorală va fi aspră. Căci coaliția va avea candidați în 83 de cercuri, banul Tomassich în 70, pa fidul lui Frank în 50, creștinii sociali în 44, partidul țărănilor în 30, Sârbii radicali în 20, socialiștii de asemenea în 20 de cercuri. De altfel aderenții lui Frank și creștinii sociali vor ținea în 15 Septembrie o întrunire în Zagreb, decretând fuziunea celor două partide și stabilind lista definitivă a candidaților noului partid. Președinte va fi ales drul Frank, iar conducător va rămânea frunțașul creștin social dr. Horvath.

Majestatea Sa Jandarmul.

Măcelul dela Țalna e un nou prilej pentru o anumită parte a presei ungurești de a înjura poporul românesc și a-l prezinta ca pe un element răsvrător și primejdios pentru liniștea publică. Cele două victime dela Țalna, doi flăcăi morți în floarea vrăstei pentru că n'au voit să se supună atotvolniciei jandarmeriei ungurești — sânt un nou prilej pentru presa ungurească șovină și orbită de ura de rasă pentru a ne condamna, în mod sumar, ca trădători de patrie și a cere noi măsuri legislative împotriva »agitatorilor«, cari ațită masele nevinovate.

Intreaga presă ungurească publică azi un raport oficios în care măcelul dela Țalna

— l-am poruncit la mulere să ni-l trimită cât ce-o pica dela pădure.

Și trebuie să vie. Am o voie grozavă astă sară. Vreau să mi omenesc cumnații. Ia ședeți. Sed ei și beau. Povestesc și beau, și trec litrele una după alta. Venise el Gligoraș cam băut din oraș și-l umplea tot mai des pahărele.

— Măi sărântocilor — zise — acum voi să nu vă supărați că vă zic sărântocilor. Măi sărântocilor, v'am chemat să vă omenesc ca pe niște cumnați ce mi s'ateți. Spuneți-mi voi, mulțămiiți sănteți cu nevestele?

»Iacă ce mai vorbă — acum după câte cincisprezece—douăzeci de ani ne întrebă tu dacă sănteți mulțămiiți?

— Eu vorbesc după adevăr mă Ilie. Că muieră până-i tânără îi a dracul și te face de-ți place de ea. Dar după ce se mai trece, și tot te ai bine cu ea, atunci se chiamă că v'ați avut dragi dela început.

— Bune femei, cumnate, din partea lor n'avem nici o greutate. Iacă, sânt ele alte năcazuri« zise cumnatul său Nicolae.

— Măi, dacă te ai cu nevasta bine, ali năcaz nu mai este în lume. Dar tu mereu te tângul. Ai doi copii și eu opt. Iacă îți dau — și el vără mâna în șerpar — îți dau o sută de zloți, să nu te mai aud plângându te ca o babă«.

Dar cumnatul nu luă banii.

— Îți bați joc de mine? Hai? Ei, dar nu te-am știut așa, zise înșeninat Gligoraș.

— Nu-i nimic cumnate, nu te mânla. N'am lipsă de bani, atâtea tot.

e prezentat în lumină falsă. Flăcăii narmați cari eșiau din biserică au fost atacatorii și ei, jandarmii înarmați cu pușca ucigătoare, au fost cei atacați și constrânși să se apere trăgând mai multe salve în »mulțime«.

Ancheta, se zice, a fost condusă de doi căpitani de jandarmerie trimiși din Cluj, dar nu se spune nici cu un cuvânt măcar cine au fost cei interogați și sub ce control s'au făcut interogatoriile. Se știe cum și în ce fel se fac la noi »ascultările de martor« — cazul dela Pânade ne e încă în amintirea tuturor — și se știe cum membrii anchetei, dintre cari de obicei nici unul nu știe limba poporului, trec în proces verbal lucrurile talmăcite și răstălmăcite de doi-trei oameni cu preținse cunoștințe de limbă românească. Oamenii spun una, iar în procesul verbal apare alta. Așa nu e nici o mirare dacă ancheta se termină constatând, că »jandarmii au făcut uz de arme din legitimă apărare«.

Trebuie să ne închinăm înaintea Măjestații Sale a jandarmului, cum se închină și miniștri, cari îi îngăduie să săvârșească cele mai mari volnicii fără să-i tragă la răspundere.

Jandarmul e azi inviolabil. El e apărătorul ideii de stat, el e paznicul integrității și siguranței statului împotriva »conspirațiilor« românești. Ei sânt în același timp și judecători și în același timp și călăi, — cari n'au să știe seamă de legi scrise sau ne-scrise, ci numai de impulsurile »legii timpului apărării«, care îi îndeamnă să împuște fără milă în »valahii proști«.

În întreaga presă ungurească nu descoperim o singură vorbă de mustrare la adresa jandarmilor cari au omorât doi flăcăi români, și au rănit mulți alți nevinovați. În schimb însă găsim cu atât mai multe insulte la adresa sărmanelor victime, insulte și minciuni și învinuiri ridicole că »flăcăii ar fi purtat, în mod demonstrativ tricolorul României«.

Nu știe nici presa ungurească, și nu știu

nici miniștri noștri că cele trei culori nevinovate roșu-galben-vânt nu sânt culori politice, ci fac parte din portul național românesc. Țăranul român nu știe că aceste culori sânt și culorile Regatului României; el numai atâta știe că aceste culori au fost o podoabă a portului moșilor și strămoșilor săi, a căror amintire o cinstește cinștind tradițiile de port hărăzite dela el...

Sângele ce a început să roșiască pământul românesc și volniciile fără număr ce se săvârșesc zilnic în goana nebună după aceste culori vor da însă, în mintea țăranilor noștri, o nouă însemnare acestor culori, o însemnare măreață și îndepărtată, le vor da rostul de-a fi semnul vizibil al unui ideal pentru care e vrednic să-ți jertfești viața...

Aceasta doresc oare îndrumătorii politici țării noastre?

Nu putem să nu înregistrăm un lucru ciudat. În același număr în care presa ungurească înregistrează, la loc de frunte, victoria jandarmilor față cu Români, găsim — câteva pagini mai încolo — o informație cu titlul »Jandarm brutal«, în care se vestejesc volniciile unui jandarm săvârșite împotriva unui cerșetor — ungar!

Măjestatea Sa jandarmul se pare deci că e inviolabil numai câtă vreme e vorba de Români. Din momentul în care însă atacă pe cei din sângele lui Árpád, ei nu mai sânt »apărători ai ideii« ci — »fiare brutale«.

Ce spune raportul oficial.

Ministerul de interne a primit un raport oficial în care se spune că patru flăcăi din Țalna: Iosif Hada, Lazar Tatu, Ștefan Cirlea și Gavril Burz s'ar fi preumblat înaintea jandarmilor purtând, în mod ostentativ, tricolor la cingătoare. Jandarmii i-au provocat să predea tricolorul aceasta însă n'au voit s-o facă, iar când jandarmii au voit să-i ducă la solgăbirău, s'au împotrivit. În vremea aceasta se adunase vre-o 80 de oameni, cari i-au atacat pe jandarmi cu pietri, ră-

nind pe unul grav. Unul dintre jandarmi a tras un foc în aier, după care lumea s'a împrăștiat. Cei patru flăcăi au fugit și ei. Unul dintre ei, Burz, a fost prins. A încercat să smulgă arma unui jandarm care, apărându-se, l-a străpuns. Sătenii, vre-o 300 la număr, se adunaseră în vremea aceasta din nou, atacând jandarmii cu pietri. Burz a scăpat în vălmășaga asta fugind în grădini (Străpuns de baionetă! N. Red.). Jandarmii, pentru a se apăra, au tras câte 2 focuri, dintre cari unul l-a omorât pe Ion Burz. Ceilalți au fugit. Jandarmii l-au ajuns pe Lazar Tat care atacând cu alți patru tovarăși pe jandarmi și volnd să-i smulgă unuia arma, a fost străpuns. Alături Burz cât și Tat au murit a doua zi.

Un martor ocular.

Față cu această descriere, reproducem din nou raportul ce ni s'a trimis la două zile după măcel din partea unui martor ocular (»Trib.« nrul 177). Jandarmii au provocat încăierarea! Ca să înșele flăcăii din birț unde își petreceau, au recurs la o viclenie:

»Au luat o la fugă, ca astfel să creadă tinerii că jandarmii fug de frica lor, și așa îmbărbătați fiind, feciorii să alerge după ei, ca așa să aibă cea mai bună ocazie de a se întoarce îndărăt asupra »rescușilor« și fără de frică să-i măcelărească. Planul a reușit de minune.

Au fugit jandarmii vre-o 100—200 de pași, apoi întorcându-se au început a și descărca puștile, culcând la pământ pe nefericitul tânăr Ioan Burz, care la moment a căzut fiind lovit de un glonț în cap. Glonțul l-a străbătut prin frunte de-asupra ochiului drept și l-a sburdat creierii, ieșind prin ceafă. Burz a fost transportat la curtea era tală.

Văzând ceilalți flăcăi aceasta, au luat-o la fugă, care încotro a putut scăpa. Jandarmii nu s'au îndestulit cu atâta, ci au zărit pe un fecior, care încă alerga spre casă îngrozit de celace se petrecuse.

Văzând jandarmii că el a intrat în o casă — casa părintească a lui — s'au îndreptat într'acolo. El observându-l că îl urmăresc, scăpând prin ferestra dinspre grădină, a luat-o la fugă trecând gardurile oamenilor, peste drum, de acolo iarăși în alte grădini și apoi iarăși la fugă.

Văzând că jandarmii sânt aproape să-l ajungă, și ne mai putând alerga, a intrat în casa unui om, crezând că va scăpa cu viață.

Oligoraș se ridică deodată și-și roti privirea pe la cumnași:

— »Mă credeți voi cerșetor pe mine? Credeți că sărăcesc dacă dau o sută de zloți? Dar căți boi mai am eu acasă măi? Șase! Să fiți voi al dracului dacă mă batjocoriți pe mine«.

Cu mare greutate l-au potolit cumnașii și numai pe lângă o învolală: să beie în noaptea aceea toate cele trei sute, să vadă el că lul nu l pasă. Ceata li-s'a mărât mereu, pânăce în urmă crășma întregă, plină, bea din cele trei sute.

A fost un chef și o beție cum nu s'a mai po merit până atunci în sat. Dimineața toca la biserică și unii, în frunte cu lătureanul, mai goleau pănarele. Popa când trecu la biserică deschise ușa să vadă cine-s păgânii. Iși făcu cruce.

— »Dumneata aici bade Oligoraș?»

— Acum să lertați părinte, am făcut și eu o cinste. Da nu l nim.c. Nu sântem oameni ticăloși. Popa ar mai fi zis ceva, dar își aduse aminte că'n primăvara aceea Oligoraș se făgăduise că va da paștile. Când să închidă ușa, un glas gros îl mai opri o clipă; diacul, beat mort, tot cerca să i spună, că azi nu va putea veni la biserică.

Chef, să împrăștie atâția bani ca atunci, n'a mai făcut bădicul Oligoraș, dar cu cât treceau anii se lega tot mai cu patimă de beutură.

Când plecă, Duminecă seara pe 'noptate spre casă, își umplea plosca, și, călare, ieși din sat cântând ca un juniașan.

Foicică țărăniță
Pela noi pin grădiniță
S'a pierdut o Măriuță.

Cânta și gusta din răcoarea înviorătoare a vasului de lemn.

De'a o vreme, când se abătea pe la crășmă, oamenii mai iubitori de vin și de cântece se coteau: »Mă!, e în lăuntru lătureanul«. Și se strecurau și ei. »Să vedem de un pahar de vin, că nu-i păcat. Dumnezeu i-a dat, și-i acolo la largul! Cine să-l mai întrebe unde-și paște boii și caii, de unde aduce lemnele? Noi sântem mai strânși în obezi. A lui e lumea mai bună și mai darnică«.

Femeia nu se mai supăra tare când pleca de-acasă. Dar nu-i plăcea când sosia beat, în toată clipa gata să se răs'oarne de pe cal.

»Ia sama, Oligoraș, că odată ai s'o pățești. Nu pleca viros. Stăi mai bine toată noaptea acolo la lile«.

Oligoraș nu era un prost, și nu se mânia când vedea că muierea are dreptate. Dar zadar

ni; el, așa viros, se simția mai bine afară pe hotar în bătaia vântu ul.

Și într'o Duminecă seara, era prin Făurar, plecase iar călare, cu plosca atârnată, din sat. Era bură deasă și nu se vedea nici unde pășește calul. Dar dobitocul cunoștea drumul, și mergea fără greș. După cât putea el socoti va fi fost ajuns pe măgură, când calul i-se opri de odată sforăind. Sforăia și tremura și nu mai vrea să meargă. Omul îl împintină, îl atinse cu capătul căpăstrului. Calul, izbit, porni, dar îndărăt într'o goană nebună. Oligoraș văzu în noaptea două puncte de jar în ceață.

»Lupul« zise el tare. »Sânt lupi pe aici« și-i trecu beția într'o clipă. Dar acum nici cal, nici călăreț nu mai cunoșteau calea. Și de odată, din puterea nopții, începură urlete prelungi, fioroase. Și urletele se aproplau, îi încunjurau. Calul intră acum până la flămânzării într'un omete de zăpadă.

»Hei, am dat în huzdoape frățioare« zise Oligoraș tare. »De-acum s'a isprăvit cu noi.« Cercă să ridice calul, se opinti, dar, înglodat în zăpadă și el, simți undă de aier călduț la ceafă.

Peste două zile aflară doi vânători plosca plină cu vin acolo în huzdoape, pe zăpada însângerată.

FABRICA DE OBLOANE
JALUSINE DE ESSLINGEN
CONTRA RAZELOR SOLAR
SI STORURI

RONA
ERNÓ
BUDAPEST
TELEFON 23-85

IZABELLA
UTCZA 47.
TELEFON 23-45.

Ne aflând decât pe o nevestă cu un băiat în brațe umblând prin curte, a intrat în grabă în casă încuind ușa căsii.

Îndată au sosit și jandarmii după care s'au auzit niște d. tunături în ușa și ușa a sărit zdrobită, lăsând pradă pe tânărul Lazăr Tat f. riei jandarmilor.

Din uliță s'a auzit o zbierătură groaznică în casă, și numai decât s'au ivit jandarmii, trăgându-l trupul mutilat peste câteva trepte, apoi punându-l pe o targă l-au transportat la curtea erarială, lângă cealaltă victimă, unde între cele mai groaznice chinuri s'a sfârșit alături de tovarășul său.

»Un jandarm brutal«.

Foile ungurești vestesc brutalitatea unui jandarm din Szenttamás, lângă Szabadka, care întilnind în drum un biet cerșitor, în loc să-l escorteze la primărie pentru cerșetorie neîngăduită, a început să-l bată cu un biciu, risipind în șanțuri tot ce adunase din darurile oamenilor miloși. Apoi l-a lăsat acolo în drum, văzându-și de drum ca și când nimic nu s'ar fi întâmplat...

Presa ungurească.

Întreaga presă ungurească reproduce raportul oficios, însoțindu-l de un comentariu plin de amenințări la adresa »agitatorilor«. »Egyelértés« se ocupă chiar în articol de fond cu această chestie și atribuie vina conflictului agitatorilor cărturari.

Numai »Világ« și »Népszava« cred, că n'au dreptul să se încrează fără rezervă în raportul acesta oficios și condamnă brutalitățile jandarmilor.

Vicarul Mangra apărat de presa ungurească.

Ziarele ungurești sânt grozav de alarmate de pățania dela Sibiu a vicarului Mangra și grăbesc cu multă condescendență a-i lua apărarea față cu «valahii răzniți». Sosit acasă, la reședința ce uzurpă cu atâta nevrednicie, reporterii cu nasurile corioate l-au asaltat numai decât și bunul vicar a dat curs liber și de data asta locvacității sale proverbiale, prilejind presei ungurești iarăși o clipă de mare gaudiu patriotic.

Piatitudinea debitată de vicarul Mangra și-au făcut deja turneul în toată presa ungurească și iată-ne nevoiți și noi a le reproduce, deși convenim mai bucuroși să răsfoim cât de rar pagina de rușine ce scrie în cartea luptelor noastre acest «fiu rățacit» al neamului românesc.

Acuza că ar fi devenit necredincios steagului — a zis vicarul Mangra — e neîntemeiată. Acuzatoriil lui îi cunosc programul, pe care îl lansase cu prilejul ațegerii sale de vicar, în 1900 și nu l-au excepționat. Drept principiu conducător al programului său e conviețuirea pașnică a cetățenilor țării; năzuința lui e să facă cu puțință bunăînțelegerea între Români și Unguri, ca să trăiască în bune relații împreună. Afacerile bisericii și ale școlii le rezolvă având mereu în vedere interesele statului. Ține neclintit la naționalitatea sa, e însă (înțelegeți perfidia!) cetățean credincios al patriei ungurești. Acest program crede, că e cel mai corect și mai natural, deoarece interesele de viață ale Românilor și Ungurilor cer, ca ei să se înțeleagă unii pe alții, când, înconjurati de mărilie slavă și germană, sânt avizați unii la alții.

După această dovadă de înaltă pătrundere diplomatică, asteroidul de jalnică lumină al contelui Tisza — ne spun ziarele ungurești — a continuat după cum urmează:

— Am rămas și acuma tot acela, care am fost. Nu e adevărat că aș fi fost conducătorul ultraiștilor. Numai pe vremea când comitetul național ajunsesese în temniță, am fost intervenit în

interesul lor (al »ultraiștilor«, bine înțeles). Atunci am făcut o agitație naționalistă, ca să exercitez o presiune morală asupra guvernului în interesul grațierii lor, ceea ce s'a și întâmplat. Pe-atunci procedasem nu în numele meu, ci în al comitetului, politica comitetului am reprezentat-o. (Vedeți, Mangra și pe-atunci era în internul său un »credincios cetățean al patriei ungurești«, căci el reprezintă numai politica comitetului, fără s'o aprobe însă.) N'am fost conducătorul lor niciodată, și totuși sânt atacat acuma, pentru-că mi s'a oferit prilejul să pot lupta cu coiful deschis pentru realizarea programului (Al cărui program?!). Eu însă nu mă las terorizat și dela convingerile mele nu poate să mă abată nimenea cu mijloacele intimidării.

Privim cuprinși de-o aversiune anevoie de stăpânit priveliștea urâtă ce ne oferă aceste svârcoliri ale unei conștiinți chinuite de vedenia grozavă a tradării de neam și n'am fi sinceri dacă am spune, că sufletul nu ni l'încercat de-un sentiment de compătimire.

Triumful aviației române.

— Scrisoare din București. —

Ziua de Luni, a fost un adevărat triumf pentru aviația română. O spunem aceasta fără înconjur și însufleștiți de cea mai legitimă mândrie națională.

Cel două mil de bucureșteni, adunați pe câmpul dela Cotroceni, au asistat eri pentru prima oară la unul din cele mai emoționante spectacole ce se pot reprezenta în spațiu. Calmul orizont al Cotrocenilor a fost eri la un moment dat săgetat pentru prima oară de către trei aeroplane ce evoluau împreună și tot eri, prima cursă aeriană în România se efectua în condițiuni ferice dela Kitila la București și înapoi.

Inginerul Vlaicu pe aeroplanul său, Principele Bibescu pe un aparat Blériot și pilotul francez Molla pe un biplan Farman, s'au întrecut unii pe alții. Entuziasmul publicului de eri, ne a amintit marele entuziasm de astă toamnă. De data asta însă, el era stârnit de admirabilele zboruri a doi români.

Să povestim însă peripecțiile acestei victorii.

Vestea că pilotul francez Molla va veni dela Kitila să facă o vizită aviatorilor români dela Cotroceni, adunase pe câmp un public cu mult mai numeros ca de obicei.

Principele Bibescu și Inginerul Vlaicu sosesc aproape în același timp. Amândoi își cercetează mai întâi aparatele și apoi consultă viteza vântului. În momentul acela vântul era destul de puternic. După câteva minute însă, aparatele sânt scoase din hangare. Vântul a încetat și cei doi aviatori și au îmbrăcat halnele albastre de circumstanță.

Curiositatea publicului devine din ce în ce mai mare. Se apropie ora 6 și la ora aceasta se așteaptă sosirea lui Molla dela Kitila.

În jurul aparatului Vlaicu, publicul face roată Mecanicul pune motorul în mișcare și Vlaicu pornește cu viteza vertiginoasă a celor 60 H. P. O clipă mai târziu, Vlaicu, tot mai înlc și tot mai sus, desemnează pe orizontul conturul straniu al unei berze cu gâtul întins spre apus.

Principele Bibescu se înalță și el. În timp însă ce Vlaicu atinge înălțimea de 100 metri, principele Bibescu se mulțamește să facă turul câmpului la o înălțime de 20—30 de metri și se co-

boară apoi dupăce s'a încredințat că motorul funcționează perfect.

În momentul acesta, o pată neagră se desprinde dintre arborii orizontului. De departe ai zice un paianjen enorm ce și leagănă greutatea corpului pe nevăzutele lui fire. Privirile tuturor se îndreaptă spre apus... Sosește Molla!...

La orizont acum, două aeroplane, ca două paseri mari de pradă, par a se îndrepta una contra altei, gata de luptă. Vlaicu vizează spre hangare păstrându-și înălțimea iar, Molla sosește și el în urma aviatorului român.

Aterisajul amândurora se face aproape în același timp. Publicul care aplaudase pe Vlaicu ce coborise cel dintâi se îndreaptă în goană spre Molla care cobori la o depărtare de 100 de metri.

Aplauzele continuă. Se aude strigându-se: Vive la France. Molla este felicitat și Vlaicu îl întinde mâna printre cei dintâi...

Prima cursă aeriană fusese efectuată în condițiuni ferice. Molla povestește impresiile — impresii sumare ca și numărul kilometrilor parcursi. Pilotul francez se plânge contra vântului care l-a dat foarte mult de lucru și se miră că n'a sosit încă cu automobilul d-nii Catargiu și locotenentul Gollescu plecați în același timp. Pentru a le da timpul să ajungă, Molla făcuse un înconjur de câțiva km. parcurgând distanța Kitila Cotroceni în 10 minute aproape.

În timpul acesta se împrăștie vestea că Vlaicu pleacă chiar în seara aceea la Kitila pentru a întoarce vizita colegului său francez. Entuziasmul în public crește din clipă în clipă. Principele Bibescu se pregătește de-asemenea pentru un al doilea sbor.

Mal înainte de a porni se hotărăște un sbor în trei.

Motoarele sânt puse din nou în mișcare și rând pe rând aparatele părăsesc iarăși pământul. Cel dintâi se înalță Molla, apoi Vlaicu, și în urmă principele Bibescu.

Spectacolul e pur și simplu emoționant. Trei aparate evoluează în același timp... Vlaicu se ridică tot mai sus și la un moment dat trece pe de-asupra lui Molla de care îl desparte o înălțime de aproape 30 de metri. Publicul aplaudă agitând batistele și pălăriile. Entuziasmul se citește pe figura tuturor. Și entuziasmul celor două mil de de persoane crește pe clipă ce soarele coboară aureolând sborul aviatorilor ce au virat din nou spre hangare.

Principele Bibescu aterisează cel dintâi. Molla îl urmează. Vlaicu însă face un nou tur, stârnind noi aplauze în momentul când de asupra pădurii, efectuează un viraj aproape pe loc.

Molla care se coborise, se adresează dlui Robert Catargiu:

— Ce viraj admirabil și ce stabilitate!... Văd lucrul acesta pentru prima oară.

În momentul aterisajului însă, una din roțile aeroplanului lui Vlaicu se înfige în noroi și furca roței se frânge.

Publicul aleargă alarmat. Nu este însă nimic grav. Vlaicu suride și explică accidentul cu bonhomia lui obișnuită:

— Trei ore de muncă și 7 franci de reparație!...

În timpul acesta Molla se pregătește să se întoarcă la Kitila. De data asta însă pilotul francez nu călătorește singur. Locotenentul Gollescu îl însoțește. Cei doi călători arieni se urcă în aeroplan și peste câteva minute, aparatul se ridică pierzându-se la orizont.

În urma lor principele Bibescu se înalță din nou, ace de două ori turul câmpului și se coboară în

splauzele mulțimei ce par'că nu se hotărăște să plece.

A început să se întunece. Aparatele sânt în dreptate spre hangare și în locul lor, impresiile zilei de 23 August, încep să coboare din câmpul Cotrocenilor spre centrul capitalei.

Memorie slabă.

Se întâmplă, vai, mai adesea decât ar cere știința, că natura azvârle în lume din belșugul ei inconștient monștrii, ciudățeni din povești: animale cu două capete, copil concreșcuți sau dezvoltăți abia pe jumătate, etc. Și-atunci — când e vorba de oameni, — în loc să intervină autoritatea statului ca să dea instituțiilor științifice aceste specimene cari ne îndurerează, se prezintă figura roșcată și pistruie a impresariului. Imbie pe nefericii părinți cu ceva parole, drept arvună pentru multul câștig ce va urma, și pornește la drum cu «interesanta priveliște». Sfârșitul acestor afaceri nu mai pastonează, de obicei, decât pe părinții trași pe sfoară și — pe vr'un slujbaș dela ambasada țării care a produs minunăția.

Un astfel de caz s'a întâmplat, acum vreo zece luni, în România. Un muncitor bulgar sau neamț, a fost lovit de imensa durere de a vedea cum, în locul mult așteptatului odor bucălaș și zdravăn, se pomenește c'un monstru: doi copii imbiinați. Nasul de vișlă al evrellor din Budapesta îndată a simțit că e un pillej de a face geșeft: au adus, cu față cu tot, minunea la Budapesta, au instalat-o pe calea Andrassy, într-o odăie curățică, și — «rotativa» d-lui Birăuț hurala mereu, vărsând reclamele cu chipul celor doi copii, pe cari l'a dat și-n «Poporul Român». După ce s'a încasat ce s'a putut în Pesta, alt jidan s'a pornit cu cei ce au ajuns, fără vina lor, «lumii priveală», spre Dobrișin. Aici au murit nenorociții băleți, iar tatăl lor a fost dat frumusește peste graniță, rămânând ca consulatul român să mai descurce câte ceva.

Povestea asta disgustătoare n'ar interesa pe nime, dacă — n'ar fi scris d. Mohácsi Jenő dela «Viág» foiletonul său «Juhelena», al cărui subiect este cel povestit mai sus. Valoarea artistică a bucății d'ui Mohácsi este nulă și n'ar face s'o remarcăm, dacă n'am găsi în ea tendința comună tuturor scriitorilor unguri, pe care am remarcat-o în articolul «Noi și literatura unguerească»: aceea de a înfățișa pe Români și societatea noastră ca fiind de-o primitivitate desnădăjduitoare.

Foiletonistul dela «Világ» nu se abate dela obiceiul acesta. Locul unde se petrec cele povestite mai sus este Bucureștii. Publicul acestui oraș vede, în monștrii o «minune» a cerului, cum ar vedea aceasta și niște Negrii din centrul Africii. Iar profesorii dela facultatea de medicină din capitala română, dnii Dominescu, Crețianu și Văcărescu sânt niște speriați, cari vorbesc impresariului în felul următor: «Pe noi ne-a trimis facultatea de medicină a universității, prin urmare sântem, așa zicând, comisie...» Iarși o celebritate românească (monștrii), al cărei renume o să ajungă în străinătate... Țăranul român, tatăl nefericit, se bucură de banii pe cari îi va primi când, după moartea lor, copiii vor fi puși în spirt.

Lucrurile acestea le-a observat d. Mohácsi în Budapesta, pe falnicul Andrassy-ut. Persoanele pe cari le descrie, sânt Unguri. Afară de acele trei nume, apoi de «bani» și «lei», de oribilul «dominu» în loc de «domnule» nu e nimic românesc în povestirea aceasta. Mediul, mentalitatea oamenilor, brutalitatea doctorului care lovește în piept pe țăran — toate sânt unguerești. Numai memoria slabă a dlui Mohácsi și perfidia tagmei lui unguerești, interesele politice, au voit să le strămute la București.

Noi o însemnăm și pe asta, ca să se știe.

De vorbă cu aviatorul Vlaicu.

Un redactor al ziarului «Universul» din București a avut o convorbire cu inginerul Vlaicu.

Despre această convorbire, redactorul publică următoarele:

Domnul Vlaicu — scrie interlocutorul — este un simpatic, de statură potrivită, cu înfățișarea modestă dar cu ochii pătrunzători adinc și cu graiul blăjin. Pare mai mult un copil ciudat și drăguț, care nici nu și-ar da seama de darurile cu care natura l-a înzestrat spre gloriificarea neamului, azi-mine — a lumii întregi. Și am stat de vorbă cu tânărul student de altă dată al școlii politehnice din Berlin, în muzeul căreia se păstrează încă prima lui încercare de aviațiune: un smeu sburător.

Aeroplanul domnului Vlaicu are forma unui costic cu gâtul lung; se deosebește mult de toate cele existente și are o viteză mult mai mare ca ele, urcându-se foarte repede de pe pământ.

Cea dintâi întrebare, ce i-am pus-o a fost asupra sborurilor viitoare.

— Voi zbura săptămâna viitoare în fața ministrului de războiu. Voi zbura apoi în Septembrie, la deschiderea hipodromului. Zborurile vor fi aranjate tot de minister și... voi zbura, dacă timpul îmi va fi favorabil, — probabil la manevrele regale în fața Maiestății Sale.

— Ar fi interesant să se știe senzația, ce simți în zbor...

— În momentul când mă ridic dela pământ și pînă la o distanță oare-care în aer, am senzația, că aeroplanul fugе repede.

«Cînd mă aflu în înălțimi, mi-se pare, că aeroplanul stă pe loc, plutitor par'că în aer. Firește, acum fac primele mele încercări, așa, că n'ași putea preciza altceva mai mult. Acum încerc emoțiunile celui care merge spre necunoscut. Mai firziu, cînd voi ajunge stăpîn pe aparat...»

Și aci vorba, se pierdu, par'că în zbor — iar privirile inginerului se pironiră de un punct vag, nelămurit încă: (șinta, idealul), acel mărș excelsior spre care năzuiesc toți oamenii superiori.

— Ce gânduri aveți pentru viitor, ar fi o întrebare puțin indiscretă dar totuși... cred că-mi veți da un răspuns.

— Acum lucrez la piesele de rezervă și tocmai am terminat reparația motorului. Sper să mă ridic pînă la 500 metri cît de curînd. Spre primăvară, voi aduce aeroplanului meu mici modificări.

— Va fi un al doilea tip Vlaicu, nu?

— Sper ca tipul aproape definitiv să-l realizez peste doi ani, deși n'ași putea să precizez; căci se pot desoperi mereu modificări nouă de făcut în raport cu progresele aviațiunei.

— De sigur, ministerul de războiu se gîndește serios la întrebuintarea invențiunei d-v., pentru armată.

— E vorba să se înființeze o secțiune de aeroplan militare.

— Sub conducerea d-v., neapărat.

— Așa cred. Depinde totul de manevrele regale. Ministerul cugetă, în caz de reușită, să comande mai multe aeroplan a căror execuțiune se va face la arsenalul nostru, sub conducerea mea. După manevre, voi pleca în străinătate, trimis de minister, spre a studia nouile motoare. Voi sta două luni spre iarnă în străinătate.

Teatru în Brad.

Comitetul filial din Brad al «Societății teatrale» a predat în ziua de Sfânta-Marie comedia «Prostul» de L. Fulda, în traducerea bună a dnei S. Nădejde.

Piesa e tendențioasă. Luând de bază motoarele principale ale vieții sociale din zilele noastre, averea și căsătoria, autorul ei își bate joc de vânătoarea după fete bogat înzestrate și de alergarea în ruptul capului după bani și iarăș bani. Eroul comediei e un individ, care după judecata lumii moderne e un prost, de fapt însă el reprezintă concepția curată a unui vieț ideal. Iustus Haebertin e omul, care a aflat cheia fericirii pe pământ, în arta de a se putea mulțami cu puținul ce-l are, având în față tot tipuri perfecte de oameni ai interesului, pe dna Schirmer, al cărei ideal e prinderea cu orice preț a unui ginere bine situat, pe seama filicei sale, a naivei și prea ascultătoare Lisbeth — pe avocatul Kurt Engelhart, care vrea moștenire mare, fără considerare de mijloacele prin cari o capătă, numai forma de moștenire să fie bine încheată între paragrafi juridici, acesta e cel mai egoist dintre toți, — apoi se mai luptă Iustus cu Wilibald Beck, librarul — poet, dornic de a încăleca pe Pegasus, care însă-l lovește crud cu piciorul, de câte ori acela face câte o încercare de avânt spre Parnas, pe utopicul inginer Gerhard Beck și pe americana bogată Doris Wiegand, care-și află plăcerea în tragera pe sfoară a curtezanilor europeni, cari dădeu țărcoale în jurul milioaneilor bătrânului ei tată, pînăce însă cade și ea în cursă, cucerită fiind de desinteresarea desăvârșită a lui Iustus.

În zilele noastre, când luscul modei femeiești pe de o parte, pe de alta parte ocolirea muncii, care după concepția celor mai multe doamne «dejosește», cât și alergarea în găfăli după muncă cât mai ușoară de cătră o mulțime de bărbați, când dară toate acestea pun pistolul în tâmpla stator cap! de familie, câte o piesă ca «Prostul», cetită, dar mai ales predată de niște diletanți zeloși e, o adevărată revelație sufletească, care te mângăie și-ți dă nădejde, că morala universală progresează totuși.

Povestea comediei e, pe scurt: Rentierul Amadeus Beck își lasă prin testament averea de 900 mii de mărci «celui mai prost» dintre rudeni. Știind însă, că urmașii nu se vor putea înțelege asupra persoanei celei mai proaste și având bănuiala că fiecare va susținea despre sine că e cel mai prost, — cum s'a și întâmplat, cu singura abatere, că Lisbeth a căpătat și votul mării și că Iustus n'a votat, — bătrânul a alăturat la testament un plic închis, în care declarase de cel mai prost pe Iustus și-l face pe acesta moștenitor universal al averii. Iustus, indignat pentru aceasta ofensă, nu primește și, lîngușit de Kurt, Gerhard și Wilibald, cari toții îi promiteau câte ceva, le-o lasă acestora. Și asta spre nemărginita supărare a dnei Schirmer, care în vederea banilor îi primise pe Iustus în casă cu pasărea și cufărul lui cu tot, ca să l prindă pentru Lisbeth și care mințise odată, că el nu-l trebuiesc bani și deci Iustus, cinsit în intențiile sale și încrezător în oameni, nu l-a făcut celea parte, pentru ce a fost scos afară din casă. Ceva bun a avut însă dela dna Schirmer. A făcut cunoștință cu americana ce ședea la aceea și care făcuse vânt multor vânători de zestre, între aceștia și lui Kurt și lui Gerhard, și încă cu toată rafineria femeiască, oțelită prin praxa crudă a vieții ispititoare. Ciudățenia firii lui i-a plăcut d-soarei Doris care începe a se interesa tot mai mult de soarta bietului Iustus, scos de neamuri din slujbă, alungat din casele lor și internat într'un ospiciu, de cătră acela căroro le făcuse trai bun cu banii lui.

Îl găsește, și în casa nebunilor îi mărturisește dragostea și l ia de bărbat. După-ce îi spune,

Numai trebuie să vă comandați mobile din Budapesta pentru că dela **Székely și Réti** fabricanții de mobile în Marosvásárhely.

cu capătă garnitură întreagă din lemn masiv pentru aranjarea dormitoarelor și constă din: 2 dulapuri, 2 paturi, 2 dulapuri de noapte cu marmoră, 1 spălător cu marmoră și cu oglindă pentru suma de **360 coroane**.

Tot aceeași cu toalete în 3 părți 400 coroane.

Mare economisire în spese de transport, pentru că întreaga garnitură se expediază franco conform tocmelii separate, în oricare parte a Ardealului. În pronunț la dorință prezentăm în persoană bogata noastră colecție de mustre și servim cu prospecte și cu desene. — Să fim atenți la firmă.

că și așa l-a cetit ziarul, în care visează mult de Doris, iustus își lese din fire numai acum, când află că cetințu-i se ziarul, l-au conturbat încașul sufletului, se logodește însă totuș cu americanca, în bănuiele »bunelor« rude, că »de acela a renunțat la moștenire«, fiindcă »dela început și-a pus ochii pe milioanele etc.

Piesa e lungă și foarte grea de predat, fiind în ea mult comic de situații psihologice și mai fiind plină de senzații de viață. Când mai pui lângă acestea și împrejurarea, că'n Brad nu putem avea decur de scenă corespunzător unei comedii mondiale, trebuie să admiri într'adevăr îndrăzneala trupei din Brad, de a se apuca de o întreprindere atât de mare. Spre mulțumirea întregului public din sala plină de la »Central« însă predarea a reușit. D'șoarele diletanțe și au studiat rolurile cu diligență, iar domnil și-au aflat locul. Tocmai având în vedere succesul general, s'a trecut cu vederea peste mici defecte ca: mascare lcl-colo nu tocmai perfectă, neînsemnate împiedecări în predare care trebuia să fie repede, fiind în piesă tot intelectual din oraș mare, apoi câte o ținută lcl-colo nu destul de naturală, mici mizerii de șoptitor, etc.

Scriitorul acestor rânduri li e recunoscător iubitorilor diletanți pentru seara plăcută și dorește, ca, îmbărbătându-se de rezultatul ajuns, să continue în vara viitoare, când vacanța școlilor li-va da iarăș putința de a fi la oală.

Rolurile principale de dame le au avut dșoara Lucia M. Albu (Doris) și dșoara Veturia Kéri (»Schirmereia«). Ambele au jucat frumos, natural și cu simț. În special rolul dșoarei Doris parecă a fost creat anume pentru dșoara Albu. Dșoara Kéri ne-a încântat cu scenele de harpie ale dnei Schirmer. S'au achitat bine de datorință însă și celelalte dșoare: Mărioara Bulza (Lisbeth), Emilia Săfta (Lucy Hanzel, tovarășa americanca), Roma Goida (Rosa).

Dintre bărbați au avut roluri însemnate, predate cu pricepere de dnii: Sabin Oprean (Gerhard), Dr. Cornel Glava (Kurt) și Dr. Simion Cămpășan (Iustus). N'au rămas mai pe jos însă nici dnii: Dionisie Benea (Dr. Thilenius), Joe Germân (Oelschläger, judecătorul cumpănit și rect), Romul Olurgiu (Bohrmann), Ștefan German (Wilke) și Aurel Rimbaș (Franz).

Cu Dumnezeu și cu sprijinul sincer al nostru numai înalte iubitor!

Thalii.

Din străinătate.

Regele Muntenegrului mareșal rusesc. Din Cetinje se anunță că la 4 Septembrie n., a avut loc la palatul guvernului remiterea bastonului de mareșal al armatei ruse către regele Nicolae. Au fost de față membrii Curței, diadochul elen, corpul diplomatic, miniștrii, ofișerii marinari ruși, companiile de marinari ruși și companii din infanteria muntenegreană. Marele duce Nicolae Nicolaevici a înmănat regelui un baston de aur, împodobit cu pietre prețioase, și a pronunțat un mic discurs. Regele a mulțumit spunând că această distincțiune nu se adresează lui singur, ci muntenegrenilor viteji cu cari dânsul este cu țările unite, și gândirei slave și comunității tradiționale cu Rusia. Regele a strigat Ura! să trăiască țarul, familia împărătească, Rusia ortodoxă, armata și marina sa vitează! Asistenții au strigat Ura! Muzica a întonat imnul rusesc. În urmă a avut loc punerea primelor pietre fundamentale a catedralei celei noui pe care o construiește țarul. A fost de față curtea, diadochul, marii duci, prințul de Battenberg, diplomații, ofișerii, soldații ruși și muntenegreni. După ceremonie regele a ținut un discurs prin care a mulțumit țarului pentru darul său generos și a strigat să trăiască țarul!

Regele a conferit ministrului rus din Cetinje marea cruce a ordinului Danilo.

Același zi, principele Greciei a plecat dimineața la orele 10 via Antivari cu automobilul Curței. Principele Mirco l-a însoțit până la Antivari împreună cu ministrul Greciei din Cetinje. La plecare s'au dat onoruri militare, cu muzică și salve de tunuri.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 7 Septembrie n. 1910.

Statui românești.

Domnule redactor,

Din întâmplare mi-a ajuns în mână »Pester Lloyd«-ul cu articolul dlui Balogh, de care v'ați ocupat și DV. În articolul acesta văd cu uimire, că suntem ținuți de rău, fiindcă n'avem artă. n'avem statui, pictură, etc.

Nu vreau să arăt mai pe larg superioritatea literaturii românești față de cea ungurească (cu excepția romanului și, poate, a dramei), căci asta îmi închipuiesc că o știu toți Românii. Țin să amintesc numai un fapt, o condiție fără de care artele plastice, în special sculptura, nu se pot dezvolta. Nu e o descoperire a mea, — am citit-o într'un mare și răspândit ziar franțuzesc, mi-se pare în »Matin«. Prin urmare nu mă surprinde ignoranța »superioară« a dlui Balogh.

În orașele fiecărei țări, dar mai cu seamă în capitale, statuile ne arată dezvoltarea politică și culturală a unei țări. Intenționi de state, marii războinici de pe vremuri, literații, savanții, tot ceiace trăiește în inima milioanei, se învrednicește de un »chip cioplit«, la care conașionali privesc cu mândrie și cu recunoștință. Așa este rânduiala aceasta în lume, în frunte cu Parisul și în coadă cu Budapesta. Aici vezi, dela Sfântul Ștefan până la trubadurul Tinódi, aproape toate figurile ungurești ale istoriei țării noastre. În București stă încrunțată și gata să lovească, marea figură a lui Mihai-Viteazul, a fulgerului care nu cunoștea hotare și depărtări. Mai în sus e I. C. Brătianu, C. A. Rosetti, în grădina mitropoliei sunt busturile atâtor scriitori, până la sentimentalul Șerbănescu.

Ce înseamnă aceasta? Nu arată faptul acesta că un popor își slăvește eroii dacă i se îngăduie? Dar, bine înțeles, numai pe eroii lui, nu pe-ai altora. Figurile strălucite ale străinilor le cinstește, pe ale sale le adoră, le preamărește, se jertfește pentru ele. Eroii săi un popor și-i cântă în poezii, le cumpără chipurile, le ridică statui.

Am vrut să facem și noi astfel. Am pornit o colecție pentru a glorifica pe Iancu. Ar fi urmat și alții. Orașelele noastre ar fi fost împodobite cu busturi, cu statui. Mitropolișii-mucenici și Horia, Cloșca și Crișan ar fi privit la trecătorii străvechiului Bălgrad. Andrei Murășan și-ar fi întins brațul îndemnător din Brașov. Sibiiul, Blajul și alte centre ar fi complectat tabloul zbuciumărilor noastre de veacuri.

Dar a venit guvernul cel totdeauna atât de mașter-părinte pentru noi, și ne-a confiscat banii pentru monumentul lui Iancu, cum ar face-o pentru ori cine i-am stringe. Ne-a adus în situația de a purta numai în inimă icoanele trecutului românesc din Ungaria.

Și acum vin Baloghii și ne țipă'n urechi: n'aveți artă! Veniți la noi, — faceți-vă unguri, ca să fie bine! Și, în îngâmfarea lor oarbă, sau în șiretenia lor de oaie simplă, nu vreau să înțeleagă că: pentru a ne dezvolta și în direcțiile acestea trebuie să avem deplină libertate politică și națională. Noi trebuie să luptăm încă pentru aceasta, — pentru condițiile de dezvoltare, și nu-

mai după câștigarea lor își va putea lua, larg, zborul geniul românesc.

Primiți, vă rog, dle redactor, etc. Gh. Vizdogel.

— Un nou aviator român. »Berliner Tageblatt« scrie că aviatorul Bielovici, care a făcut circuitul Paris-Bordeaux în aeroplan este român.

Călătoria lui Bielovici este cea mai lungă dintre câte s'au făcut până acum cu aeroplanul. Distanța între Paris și Bordeaux este de 520 kilometri. Bielovici a parcurs această distanță în trei etape: Paris-Orleans 100 kilometri, Orleans-Angouleme 310 kilometri, Angouleme-Bordeaux 110.

În anul viitor va avea loc o întrecere de aeroplan pe aceeași distanță.

— Vestii îmbucurătoare. Din Sibiu ni se scrie: La recrutările de feciori pentru oaste ce s'au făcut în vara asta, din comuna Șura-mare aproape de Sibiu, s'au prezentat 30 de feciori români și numai doi sași. Cei 30 de feciori români toți au fost înroiați, iar sașii amândoi respinși.

Acum 30 de ani — spun bătrânii — erau în Șura-mare numai zece la sută locuitorii români iar restul sași. Și acum?

Se poate prevedea de pe acum ce va fi peste alți 30 de ani.

Coresp.

— Plecarea împăratului. Din Ischl se telegrafiază că M. Sa a plecat la Viena unde va sosi astăseară la șapte și jumătate și va merge de-a dreptul la Schönbrunn, unde va petrece iarna întregă.

— Victimele lui Șeghescu. Cea mai odioasă figură din galeria sinistrală a trădătorilor noștri, faimosul Șeghescu și-a sporit azi victimele cu două. Părintele Aurel Popovici și fruntașul țaran Gruia Buna din Ticvaniu-mic — ne spune o telegramă — au fost, adică, pedepsiți de judecătoria din Oravița, pentru »crima« că au înfierat cu vorbe aspre pe partizanii lui Șeghescu. Cel dintâi la 1 lună de zile temniță ordinară și 200 coroane amendă, iar al doilea la 2 luni temniță ordinară și 600 coroane pedeapsă în bani. Iată cum »ideea« știe să-și apere propovăduitorii.

— Mari inundații în Oltenia. Din București ni-se scrie: Din cauza ploilor căzute în ultimele zile, o bună parte din râurile din Oltenia, cu deosebire din județul Dolj, s'au revărsat producând mari inundații.

Ieri, 4 Septembrie linia ferată București-Virciorova, dela Filași în sus, a fost inundată și stricată pe o mare întindere.

Duminecă, pe la orele 4 și jumătate, o mașină, condusă de mecanicul Cucu Gheorghe și fochistul Costache Nicolae, însoțită de picherul C. Grigorian, conductorul C. Pîrvulescu și frînarul Frățilă Ion, care făcea recunoașterea liniei înaintea trenului accelerat ce urma să plece la București, a deraiat în apropierea podului râului Topolnița.

Picherul Gregorian, conductorul Pîrvulescu și fochistul Costache au fost omorâți pe loc, iar mecanicul și frînarul s'au ales cu leziuni grave la cap și picioare.

Mecanicul Cucu Gheorghe, după câteva ore de suferință groaznică a încetat și el din viață.

Linia ferată, pe o distanță de trei kilometri, în dreptul râului Topolnița, care s'a revărsat cu mai multă furie, se află complect deteriorată. Circulația a fost complect întreruptă.

Liniiile telefonice de asemenea au fost distruse din cauza vântului puternic.

Circulația nu va putea fi restabilită decât cel mai curând într-o săptămână.

Din București s'au trimis ajutoare la fața locului.

— **Alerodrom românesc.** Din București se anunță: Duminică a fost zi de sărbătoare la liniștitul alerodrom dela Kilitia. Lume destul de multă, aproape două mii de oameni, au ținut să vadă noile progrese ale aviației și să încurajeze întreprinderea de aviație dela Kilitia. Cu mulțimea trenurilor ce vin dela București mulțimea a început să se reverse valuri în alerodrom spre a vedea zburând aeroplanul Farman condus de simpaticul pilot Michel Moillat.

Din cauza vântului puternic care bătea, zborurile s'au făcut câtră seară, iar publicul a vizitat și cercetat cu un viu interes expoziția de aeroplane. Toată lumea a admirat perfecțiunea cu care a fost construit în șantierul alerodromului aeroplanul Farman, cu care s'au executat zborurile.

La ora 5.15 s'a evacuat pista și s'a încercat o ascenziune, dar după ce s'a înălțat câțiva metri pilotul s'a coborât din cauza vântului puternic care bătea.

La ora 6.35, vântul potolindu-se, pilotul și-a reluat locul și după vre-o 40 de metri de zbor pe pârânt aeroplanul s'a avântat în văzduh în aplauzele entuziaste ale publicului. Aeroplanul s'a îndreptat în spre satul Clocănești pe o distanță mare și s'a înapoiat peste 19 minute alerisând admirabil. Aeroplanul Farman are în aler un aspect admirabil și o stabilitate perfectă.

Al doilea zbor a avut loc la 7.05, în aceeași direcție și a durat 15 minute. La coborire publicului a aclamat călduros pe pilotul Moillat. Nu s'a putut atinge decât 50—60 metri înălțime, de oarece vântul continua să bată. Odată cu lăsarea nopții publicul s'a îndreptat spre gară.

— **Regele Belgiei la Viena.** Din Viena se telegrafiază că regele Albert al Belgiei și regina Elisabeta vor sosi luna aceasta, 23 Septembrie, la Viena. Cu prilejul acestei vizite va avea loc, în onoarea augustilor oaspeți, o mare revistă militară sub conducerea moștenitorului de tron.

— **Cursele cu balonul oprite.** Un ordin dat în Berlin oprește — până la alte dispoziții — transportul de persoane cu balonul între Baden-Baden și Strassburg. Balonul »Zeppelin« făcuse deja călătoria aceasta și hotărâse să introducă de permanență comunicația cu balonul. Cauza opririi este și ea prezentată o mulțime de călători cari volau să iee parte la curse, dar mai cu seamă francezi și e teamă, că acești călători vor lua fotografiile forturilor cari le stau în cale. Societatea de navigație aeriană a retras biletele de parcurs cari fuseseră puse în circulație.

— **Aeroplanele armatei franceze.** Ministrul de războiu al Franței lucrează din toate puterile la înjghebarea flotei aeriene a armatei. După cât se anunță din Paris, de curând a cumpărat treizeci de aeroplane dintre cari 10 sistem monoplan Bleriot și 20 biplan Fahrman. Șapte din aeroplanele acestea pot transporta alături de pilot încă doi oameni. Asifel la manevrele armatei franceze din toamna aceasta vor lua parte cu totul 60 de aeroplane.

— **Un succes al aviatorului Moissant.** Din Londra vine știrea că aviatorul Moissant a sosit cu aparatul său în oras, venind dela concursul aviatic aranjat în 17 August în Issy le

Moulineaux. Plecând de aici aviatorul a ajuns la Calais și făcând un scurt propas a zburat încă în aceeași zi până la Tilmannstone, lângă Dover. În 18 August și-a continuat drumul dar din cauza unui defect al motorului a trebuit să debarce pe aproape de Parnham. Ieri după amiază însă a sosit în Londra la 5 ore și 45 de minute și încunjurând palatul de cleștar al regelui, s'a coborât în suburbiul Beckenham.

— **Logodnă.** Dl Gheorghe Boțioc, preot ales din Chișineu, s'a logodit cu domnișoara Iuliana Băiaș din Rusova-nouă.

Dl Vasile Stoica din Avrig s'a logodit cu d-șoara Viorica Cioran din Rășinar.

Felicitările noastre.

— **Acțiune de ajutorare.** E știut întreg onoratului public că în comitatul Făgărașului în urma luptei strașnice și mărețe, date cu ocaziunea alegerii de deputat au căzut jertfă urgiei autorităților 3, învățători confesionali, 1 vice-notar și 3 cei mai buni notari ai comitatului. Cari cunoaștem de aproape aceste victime, știm că nici unul dintre ei nu sânt bogățani, cari n'ar fi fost avizați la amara lor pâne. Știm că nici unul dintre aceștia n'au alte păcate decât acela, că sânt fii credincioși ai neamului, pentru care e dovadă munca lor. Știm și aceia că aproape toți sânt oameni cu familie, cari din 20—40 cor. salar lunar nu pot să-și susțină familiile, de aceea eu din parte-mi aflu cu cale să se înceapă o acțiune de ajutorare a acestor nevinovate victime, și rog pe orișicare dintre conducătorii făgărașeni să binevoiască a începe acțiunea.

O fac aceasta din convingere că fiecare român de bine consimte și am așteptat și până acum ca careva din conducători să ia inițiativa, dar văzând că nu o fac îmi țin de datorință a le atrage atențiunea, căci numai așa ne vom putea închege bine pe viitor, dacă elementele expuse sânt convinse, că în caz de nefericire, noi toți sântem una cu ei. Datorința ne chiamă a le da pâne.

— **Orașe plutitoare.** E vorba despre cel mai nou vapor al societății germane de navigație »Lloyd«, unul dintre cele mai mari vase de transportat pasageri peste ocean. Vaporul e aranjat pentru 3000 de persoane, o adevărată colonie, și nici prin gând nu ne trece luxul și confortul cu care e edificat un astfel de vapor. Pentru serviciul călătorilor se află pe bord 600 persoane. Pe lângă căpitan mai sânt de serviciu 9 ofițeri, 58 matrozi, 12 mecanici, 8 asistenți, 3 electrotehnici, 1 feur, 8 bolțori, 2 magazioneri, 6 primofochiști, 60 fochiști, 63 cărbunari, 1 prim-bucătar, 9 bucătari și 8 supt-bucătari, 4 bucătari de vapor, 4 cofetari, 6 brutari, 20 spălători, 4 casapi, 3 bucătari jidani, un șef de restaurant, 19 supt-șefi, 14 dame de control, 2 medici, 2 »tali« și 1 asistent, 1 controlor de proviant, 1 felinarolu, 3 bărbieri, 2 calfe, 2 tipografi, 1 fotograf, 1 gardian al bagajelor, 3 telegrafisti, 1 librar, 1 talmaci, 1 friseur și 1 maseur.

— **Jefuirea bibliotecii naționale din Neapole.** Anticarul Rosenthal din München a anunțat biblioteca națională din Neapole că zilele trecute i-au fost oferite pentru cumpărare câteva cărți de mare valoare, cari poartă stampila bibliotecii. A mai adaus și întrebarea destul de ironică, că nu cumva biblioteca are de gând să mai pună în comerț încă câteva cărți de soiul acestora. Direc-

țiunea bibliotecii a făcut o anchetă în cursul căreia s'a descoperit că lipsesc o mulțime de cărți de valoare, din cari vre-o 300 volume au fost găsite la Zamboni, profesor la școala de comerț din Neapole. Profesorul Zamboni susține că a cumpărat cărțile cu pricina la Reggio.

— **Comună în flacări.** Azi la amiază satul Ianc — hotarnică cu Sătmarul — s'a aprins deodată din trei părți. Flacările au cuprins aproape întreaga comună, mistuind casele și întreaga recoltă. Din Sătmar au ieșit pompierii la fața locului pentru a localiza focul. Se crede că incendiul a fost provocat din răzbunare. Pagubele sânt foarte mari și focul a mai secerat și câteva vieți de oameni.

— **Arderea unui vapor pe mare.** În portul din Salonki s'a aprins vaporul de transport belgian Marie Reine pe care erau încărcate 8000 de butoaie de petrol. Matrozii turci au făcut toate sforțările pentru a salva vaporul, dar orice muncă a fost zadarnică, căci vaporul a fost consumat cu desăvârșire. Focul a ținut opt ore deardindul, personalul vaporului numai cu mare greu au putut fi scăpați.

x **Seminar de drept în Cluj** strada Petöfi No. 18 (dela 1 Octombrie în Ferencz József-ut No. 6.) Pregătește pentru examene fundamentale și de stat. Împrumută însemnările noi pregătite. La cerere se trimit prospecte gratuit.

Mihai Radu croitor pentru domni, Cluj (Kolozsvár) strada Jókai Nr. 2. se recomandă on. public român.

Dentist român în Arad.
VIRGIL MUNTEAN
Szabadság-tér Nr. 3. Lângă farm. Rozsnyay.

Dinți artificiali în cauciuc dela 4 cor. în sus. Coroane de dinți în aur 24 cor. Dinți cu surub în aur și platină 20 cor. Poduri în aur și aluminiu, cari nu se pot scoate din gură, în preț cât se poate de moderat și în rate luare. — — — Garanță până la 10 ani. Reparaturi la pieze făcute de mine se efectuează gratis. Celor din provincie se efectuează lucrările în aceeași zi.

ECONOMIE.

Limba românească reclamată în cercuri ungurești. De necrezut, nu este așa? Și cu toate acestea e adevărat! Un oarecare ministru ungar »cult« e gata să silească pe copiii »cetățenilor unguri cu buze valahe« să uite limba mamei lor, să nu se folosească de ea, pe când de altă parte se găsește în țara aceasta cercuri — de altfel încântate de isprăvile unui atare ministru — cari pretind cunoașterea și cultivarea limbii românești. Și se face acest lucru de cătră bărbați în toată firea de naționalitate maghiară și de sigur tot cu atâta zel de a face să progreseze țara și nația, căreia îi aparțin, ca și domnul ministru din vorbă. Sânt de-adreptul »paradoxali« acești oameni, cari deoparte aprobă sgomotos pe ministrul cu legea școlară distrugătoare de orice limbă afară de cea maghiară, iar de altă parte cer cunoașterea limbii românești, — de sigur cea mai puțin simpatică ministrului — chiar și dela conașionali lor.

Oameni de aceștia minunați sânt — între alții — și conducătorii băncilor ungurești, etablate printre Români.

În ziarele și revistele economice ungurești se găsește adeseori concursuri la posturile de contabili etc. în cari cunoașterea limbii românești e o condiție sau, cel puțin se zice în ele, că vor fi preferați cei ce vorbesc românește. Și să te mai miri încă de un lucru! La aceste publicațiuni pentru »român« se folosește consecvent expresiunea »román« și nu »oláh« ca de obicei cu alte ocazii.

Se înțelege că nu este greu de ghicit de unde atâta dragoste neașteptată de limba noastră ro-

Pentru cumpărare
de
pălării pentru copii și domni

cel mai bun magazin e a lui

SUC. EMMER FERENCZ
Weismayr Ferencz
Timișoara, centru, strada Hunyadi.

mânească! Dar nu știm ce este mai bine pentru noi? De pierdut pierdem oricum: și când ni-se face onoarea de a ni-se respecta limba — ca în cazul acesta — și și atunci când nu ni-se îngăduie să ne rugăm întrinsa la Dumnezeu, numai cât desigur în acest din urmă caz pierdem mai mult. Când e vorba de câștig material nu se prea observă politica »de rassă« la guvernării noastre, altfel așa de intensiv urmărită la noi!

»Rev. Ec.«

Burse pentru călătorii de studii pe seama industrișilor. Ministrul de comerț a sistematizat pentru circumscripția fiecărei camere de comerț câte o bursă de K 600, ce se acordă anual la industriși pentru a le înlesni perfecționarea în cunoștințele de specialitate prin călătorii în străinătate la marile stabilimente industriale.

Petițiile pentru obținerea unei astfel de burse trebuie adresate ministrului de comerț și prezintate până la 20 Septembrie a. c. la Camera de comerț, care le prevede cu opinia sa. Ele se fac în limba ungurească, se provăd cu timbru de cor. 1 și au să conțină resp. trebuie documentate: domiciliul petentului, relațiile sale familiare și de avere, ocupația sa, calificarea sa (școala), cunoștințele sale de limbă, purtarea morală, eventualele studii deja făcute și distincții obținute, precum și planul amănunțit al călătoriei în caz de acordare a bursei.

Asemenea este a se indica în petiție dacă petentul a satisfăcut deja obligamentul său militar și dacă primirea sa într-o fabrică sau atelier din străinătate este dinainte asigurată. Petentul trebuie să se oblighe mai departe, că se va reînțoarce în patrie și-și va valida aici cunoștințele câștigate; în caz contrar bursa trebuie restituită. Pentru m. norenii trebuie să primească garanța a-cesta tatăl sau tutorul petentului. Cei care încă nu sunt liberi de serviciul militar nu pot conta la bursă.

În ținuturile locuite de poporul nostru sânt următoarele camere de comerț și industrie:

Arad, pentru comitatele: Arad, Bihis, Cănad și Hunedoara.

Brașov, pentru comitatele: Brașov, Făgăraș, Sibiu și Târnava-mare.

Cluj, pentru comitatele: Alba-de-jos, Bistrița-Năsăud, Cluj, Sălăgiu, Soľnoc-Dobâca, Târnava-mică și Turda-Arieș.

Oradea-mare, pentru comitatele: Bihor.

Murăș Oșorhei, pentru comitatele: Ciuc, Oșorhei, Murăș-Turda și Treiscaune, și

Timișoara, pentru comitatele: Craș-Severin, Timiș și Torontal.

Indemnăm stăruitor pe tinerii noștri industriși să petiționeze după astfel de burse. Poate excepțional să se acorde și la Români.

Carte de lectură și exerciții din Budapesta

Budapesta, 6 Septembrie 1910.

Prețul cartărilor după 100 litr. a fost următorul:

Orta nouă

De Tisa	20 K. 10
De comitatele Albei	20 » —
De Pesta	20 » 40
Bănățanesc	20 » 60
De Bacău	20 » 70
Secară de calitate I.	14 » 30
Orzul de nouă, calitate I.	12 » 75
Ovăz de calitate I.	14 » 95
Grâncuț	11 » 35

La „Librăria Tribunei“

se pot procura următoarele manuale

Dr. Petru Barbu. Catehism IV carte de religie	—40
» » » Simple istorioare religioase morale	—30
» » » Istorioare biblice	—30
» » » » bisericești	—30
» » » » (1910)	—30

Nicolae Crășmariu. Prelegeri metodice din istorioare biblice. Preparațiuni la întreaga materie de învățământ prescrise pentru clasele II III și IV ale școalelor primare, 74 lecțiuni cu harta istorică a Palestinei.	3—
» » Istorioare biblice, cl. III și IV.	—40
» » Istorioare bisericești pentru clasa V și VI.	—40
Catehism	—40
Din istoria biblică pentru școale elementare.	—24
Din liturgica bisericii ortodoxe române (Cu două ilustr.)	—70
Abc-dar carte de cetire de Iosif Moldovan și consoții.	—40
A doua carte de cetire de Iosif Moldovan și consoții.	—40
A treia carte de cetire de Iosif Moldovan și consoții.	—60
A patra carte de de cetire de Iosif Moldovan și consoții.	—60
Carte de cetire pentru clasele 5-6 de Iosif Moldovan și consoții.	1.—
Limba maghiară de Iuliu Groșorean și Iosif Moldovan pentru clasele 1-3.	—50
Limba maghiară de Iuliu Groșorean și Iosif Moldovan pentru clasele 4-6.	—50
Gramatica română de Iuliu Groșorean Ed. II	—40

Scriterile din Iuliu Vuia

(Aprobate de înaltie minister.)

Abc-dar ilustrat scris pe baza metodei cuvintelor normale Ediția VI. (1910)	—07.
Abc-dar scris pe baza metodei sunetelor vii.	—40
Instrucția metodică a metodei sunetelor vii	—80
Carte de cetire pentru clasa II Ed. III.	—36
» » » » clasele III și IV.	—60
» » » » V și VI.	—60
Curs practic de limba rom. pentru cl. 3,4,5, și 6	—60
Curs practic de limba maghiară pentru cl. 1, 2, 3, (Gyakorlati tanmenet a magyar beszéd tanításához) ed. VIII.	—50
Curs practic de limba maghiară pentru cl. 4, 5, 6, (Gyakorlati tanmenet a magyar beszéd tanításához.)	—50
Elemente de geografie și constituție.	—60
Curs practic de aritmetică pentru clasele 2, 3, și 4 Ed. IV.	—60
Curs practic de aritmetică și geometrie pentru cl. V și VI.	—36
Curs practic de istoria Ungariei.	—40
» » » istoria naturală.	—60
» » » fizică și chemie.	—50
» » » economie.	—56
Carte de învățătură pentru ultimii ani ai școlii primare și pentru cursurile de repetiție economice.	1-50
Curs practic de istoria literaturii române de Ioif Stanca.	—40
Exerciții intuitive române maghiare de Ioan Vancu	—50
Geografia Ungarie pentru școalele populare de Ioif Stanca.	—30
Manual de gimnastică de Ioan Prodan.	—60
Rugăciunile școlărilor, cântări bisericești.	—50

(Toate au obținut aprobarea ministerială).

Tot la librăria Tribunei să mai pot comanda revizite de scris și desemn pentru școli și cancelarii. Caete pentru caligrafie română, germană, dictando și comput à 2, 4, 5, 10 și 20 fil. bucata. Caiete pentru desemn cu și fără puncte. Cerneală Anthracen, Writing-Ink, Princess-Ink, Király și Salon. 1 sticlă à —12, —20, —40 —60 l.— și 1-80. Tuș. Gumi arabicum. Condeie. Călimare Tampoane. Ceruze de peatră. (stile) Notițe de buzunar. Creioane. Gumi de șters. Tablițe. Albume pentru cărți postale. Albumuri pentru poezii și memorie. Bureți pentru tablițe și mari și pentru tablă. Ceară roșie. Compasuri (Zircăle). Glazure Penala de lemn pentru păstrat ceruze, în formă de cutii.

BIBLIOGRAFII.

La Librăria Tribunei se află de vânzare:
Dr. Onisifor Ghiță: Ziaristica bisericească la Români. Studiu istoric . . . 2.—

- » Limba nouă or cărți bisericești 1.—
- » Der moderne Ultriquismus oder die Zweisprachigkeit in der Volksschule . . . 2.—
- » O călătorie prin Alsacia Lorenă. Țara și școlile ei . . . —.75

Tib. Brediceanu: Aurora. Vals pentru piano	2.—
» » Rândunica. Vals pentru piano, ed. II a . . .	2.—
» » Preludiu și hora compuse pentru piano. Ed. II a . . .	2.—
» » Viorele. Vals pentru piano. Ed. II a . . .	2.—

A spărut *Educatorul* Nr. 9 organ al reuniunii învățătorilor din eparhia Caransebeșului. Apare lunar supt îngrijirea unui comitet de redacție.

I. Russu-Șirianu: La Roma, schiță din călătorie 2.—
Dr. E. Babeș: Diazoza 3.—
A. Cosciuc: Nutrirea animalelor de casă (op. premiat) 1-50
A. O. Maior: Bibliot. copiilor, vol. II. 1-60
» » » v. III și IV. 1.—
Biblioteca Lumina à 30 fil + 5 fileri
Nr. 1 Em. Gârleanu, Trei Vedenii.
Nr. 2 H. de Balzac, Călăul, traducere de A. Mândru.

Comandele de cărți etc. precum și prețul lor să se adreseze către: **Librăria „Tribunei“** Arad str. Deák ferencz 20.

Poșta Redacției.

S. St. Poate secretarul nu va fi fost acasă. Adresați-vă din nou la acelaș for.

»Neamul românesc« e oprit și nu ne vine nici nouă.

Pentru a vă putea recomanda vre o revistă franceză sau italiană, vă rugăm să ne comunicați cam ce fel de revistă doriți. Numărul lor e enorm de mare.

V. Tordășan, Sibiu. Am primit și v'am rezervat Nrii și anume pentru V. T. Nrul 809 iar pentru E. T. Nrul 810.

Redactor responsabil: **Iuliu Giurgiu.**
»Tribuna« Institut tipografic, Nichin și cons.

Dr. Stefan Tămășdan,

medic univ. specialist în dentură,
Arad, vis-à-vis cu casa comitatului.
Palatul Fischer Eliz. Poarta II.
Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Credit pe ipotecă, pe cambiu
și pentru oficianți
mijlocește

Herzog Sándor

A R A D,
str. Weitzer János 15.

Telefon nr. 376.

„CRIȘANA“
instituit de credit și economii în Brad.

CONCURS.

»CRIȘANA«, instituit de credit și de economii din Brad, publică concurs pentru ocuparea unui post de **practicant** la filiala sa din Hălmașiu (Nagyhalmagy).

Salar K 840 anual și tantiema statutară, circa 160 Cor.

Dela recurenți să cere să fi absolvat o școală superioară de comerț cu examen de maturitate. Cei cari în afară de limba română, posed și limba maghiară și germană, vor fi preferiți. Totasemenea și cei cu praxă.

Cererile provăzute cu atestatele în original sau copie legalizată au să se înainteze până cel mult în **14 Septembrie a. c.**

Postul va trebui ocupat imediat după alegere.

Brad, 12 August n. 1910.

Direcțiunea.

RICHARD KRAMER

arhitect diplomat

BISTRIȚA — BESZTERCZE.

Planuri și preliminară de cheltuieli, la dorință se trimite gratuit și porto franco.

MEGYERI IMRE

văpsitor de haine, curățitor chimic, broderie, și instituit pentru spălatul rufelor cu aburi, în **ALBA IULIA - Gyulafehérvár - Széchenyi-u.** (lingă biserica călug).

Primește curățiri lucioase și fine, curățire de trusouri, albituri de desupt, de masă și de pat, perdele și orice lucruri din bransa aceasta cu prețuri foarte moderate. Curățire și clopsitorie chimică de tot-felul de haine pentru bărbați și femei, pardesii fără a le desface, apoi materii de mobile, perdele, dantele etc., cu prețuri moder.

Wurmlinger Mátyás,

lăcătar specialist pentru edificii.

Intreprindere pentru organizarea electricității și sfredelirea adâncă a fântânelor arteziane în **Lugoj, str. Weis nr. 6.**

Primul atelier de reparaturi din Lugoj.

Intreprindem și executăm **tot felul de lucru și reparaturi** ce se țin de specialitatea organizării electrice și a altor afaceri ce aparțin branșei de lăcătar.

Sfredelirea fântânelor artezice pe lângă prețuri moderate.

Ilustrate

dela balul costumat din Arad, (și grupuri) buc. 20 fil.

Vederi din Arad, buc. 6 fil. colorate, buc. 10 fil.

Familia Regală și Princiară Română, buc. 20 fil.

Dame frumoase, băieți și fetițe colorate, buc. 6, 8, 10, 20 fil.

Palatul Tribunei, buc. 10 fil.

Tărani, ciobani și țărance din România, buc. 16 fileri.

Costume naționale românești, bucata 8 fileri.

Comandele sunt a se adresa la **Librăria Tribunei, Arad**

Artiștii noștri, bucata 16 fil. : Peisaguri, buc. 10, 12 f.

Lucza József

atelier chimic pentru curățitul hainelor în Szeghedin (Szeged) Laudon-u. Nr. 9.

PRIMEȘTE:

vopsirea și curățirea hainelor bărbătești, femeiești, de copii și preoțești, postav de mobile, haine de doliu — mai departe primesc curățirea penelor de pat, cu mașina prin ce își redobândesc culoarea albă și uscățimea originală și vor fi scutite de praf. Comandele din prov. se efeptuesc imediat și pr.

AVIZ!

candidaților de căsătorie!

Cine dorește să ajungă mai ușor la o căsătorie, să binevoiască a se adresa cu toată încrederea și pe lângă deplina discrețiune sub **R. A.** la administrația »Tribunei«. Zestre dela 20.000 până la 100.000 Cor.

Cărți de școală

pentru anul 1910-11,

deasemenea

recvizite școlastice,

se pot cumpăra pe lângă prețuri moderate dela librarul:

Vértes József,

Temesvár Fabric, (városi uj palota).

Invenție nouă!

Invenție nouă!

Moară de oțel pentru întrebunțare în economie și acasă, macină excelent orzul, cucuruzul și grâul, se învârte cu mâna, puterea de muncă a unui băiat de 6 ani, 1 kilogram pe minut - pe lângă garanță și numai într'o mărime.

Prețul 14 coroane.

Fac aparate pentru desfacerea sămânței de lucernă și trifoiu de mână cu puterea ori cu mâna, de aplica în mașina de îmblătit ori de sine stătătoare. Prețurile să se întrebe.

Kádár Gyula

fabrică de aparate de desfăcut sămânța trifoiului și atelier de reparaturi de mașini

ORADEA-MARE
Nagyvárad) Vilanytelep mellett.

IOAN BALINT

comerciant în

Timișoara-Fabric palatul orășănesc.

Recomandă onor public marele său depozit bogat asortat în **pălării de pișlă, căciuli de stofă, postav, persian și de miel, mărfuri de modă** pentru domni în toată calitatea, ș. a.

Mare atelier de blănărie.

Prețuri fixe. Articole bune.

Serviciu prompt și solid.

CUMPĂR în orice cantitate

flori de friguri, soc, frunze de măsălarniță, bolondaică, ciunăfae, rădăcini și frunze de mătrăgună, fie verzi, ori uscate precum și gândaci de frapțan.

Farmacia lui **SZOKOLY SANDOR, Arad** (vis-à-vis de biserica sârbească).

CANARINI!

Cele mai frumoase cântărețe moderne ce cântă

zina și la lumină. Cântăreață tânără 4, 5 fl. de 1 an 5, 6, 8, 10 fl. Renumitele canarine Seifert și verzi dela 10 fl. în sus.

Ouătoare 1, 2, 3 și 4 fl. după soi. Catalog de prețuri despre papagal, pasări transmarine măi-muțe și câini de soi se

capătă înainte trimițând 20 fil. Pentru ajungerea comandelor la loc în viață se garantează. — Comandele se pot face la

DIÓSZEGHY és Társa,
Oradea-mare-Nagyvárad.

Cea mai mare prăvălie de animale din Ungaria.

INSERTIUNI

se primesc cu prețuri moderate la administr. »Tribunei« Arad.

SCHAEFER RICHARD GÉZA

lăcătar tehnic,

pentru zidiri, instalare de apeduct și canalizare în
ARAD, strada Batthyányi Nr. 17.Pregătește cordoane pentru râuri, trepte
și balcoane, vetre de fierț din fier făurit.**Atelier de instalare:**Rățele de țevi pentru apeduct. Jațuri
fără miros. Pissoare, spălătoare, odăi
de baie și aranjare de ori-ce sistem
— pentru încălzire centrală.**NOUȚATE!** Mode de cogulare de autogen
sau automat cu ajutorul acetilenului sau oxig-
nului, prin ce obiectele stricate pregătite din
fier făurit, oțel, fier vărsat și aramă în modul
acesta se pot repara ușor, conform scopului.**Mașini de cusut** pentru trebuințe
casnice sau in-
dustriale, de cea mai bună fabricație.**biciclete și
gramofoane**
se pot cumpăra cu
prețuri moderate

și plătiți în rate favorabile la

Bodor Bélamagazin de mașini de cusut
și biciclete în

Făgăraș, Str. Honvéd Nr. 11.

Atrag atenția onoratului public a-
supra atelierului meu de **spă-
lătorie și culorare
chimică** existent de peste**50 de ani**cea mai veche în ramul acesta.
Serviciu ireproșabil. — Prețuri conv.**FEICHTINGER J.****Kolozsvár**

Str. Paris 5. Telefon —.

1909
8 August.124587313
437094
70578983
30921913
11999924
15093086
3151121
5979107
705739
162089
112295540
—
59585080
28893308
46439029712000000
26727618
3992572
280526070
2237648
451415
112295540
—
26159434
464390297**BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.****SITUAȚIUNE SUMARA****ACTIV**

90424813	Rezerva metalică Aur	102433388
34162500	" Trate Aur	42815500
	Argint și diverse monete	
	Portofoliu Român și Străin	
	*) Impr. pe ef. publice	14643000
	" " " " în cont cor.	15019302
	Efectele Capital. Social	
	Efectele fondului de rezervă	
	" " " amortizarea imob. și material	
	Imobili	
	Mobilier și Mașini de Imprimerie	
	Cheltueli de Administrație	
	Depozite libere	
	" " & provisoriu	
	Conturi de valori	
	Conturi diverse, Sold	

PASIV

Capital	12000000	12000000
Fond de rezervă	28421362	28421362
Fondul amortizării imobilelor și material	4248750	4248750
Bilete de Bancă în circulație	299209260	31106200
Profituri și pierderi	2341543	2341543
Dobânzi și beneficii diverse	384543	475327
Depozite de retras	116217320	116486120
" " & provisoriu	—	—
Conturi diverse, sold	29845384	29150375
		492668162	504283677

Scamptul 5%, *) Dobânda 5 1/2%

1910.
31 Iulie. 13 August.

136784601	145248888
597597	588213
81327595	91058235
30248142	29662302
11999924	11999924
14720535	14720535
3107121	3107121
6001378	6001378
713011	714018
165962	185433
116217320	116486120
—	—
58313987	54260157
32470089	30251353
492668162	504283677

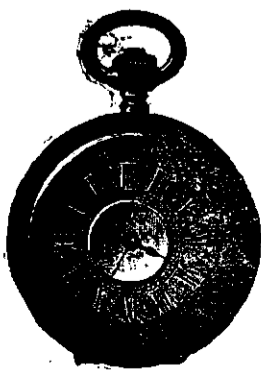
**Motoare șvedeze
pentru olei brut!**(Breretul lui Hirsch Frank,
Stockholm)în poziție orizontală și ver-
ticală.**Mașini motorice ieftine**
și sigure, se pot instala
oriunde.**Motoare sistem Diesel.****Motoare cu gaz.****Motoare
cu benzină,**
în cea mai bună execuție!
Execuție promptă.**Surányi Victor**inginer tehnic diplomat,
fabricant de mașini agricole

Bpest, VI., Teréz-körsút 21.

Cereți catalog.

Să nu se ia nimedupă reclamele șgomotoase și
înainte de ce și-ar cumpăra
ghetele de trebuință să cerceteze
magazinul de**încălțăminte**
pentru bărbați femei și copiiAsociației pantofarilor din Arad
(Gzipészek term. szövetezete)**Szabadság-tér No. 14,** unde
să găsească ghetă lucrate de mă-
iestri și cafele din localitate pe
lângă prețurile cele mai ieftine.

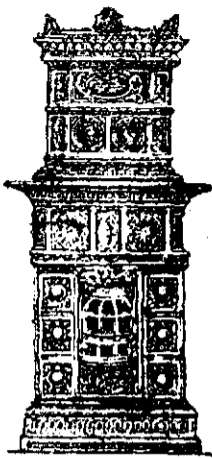
Cel mai mare magazin de giuvaerice și ceasornice,

Tamás István clasornicar, giuaergiu și opticar
Gyulafehérvár, Piața Hunyadi -
(lângă Hotel Elisabeta).Recomandă ori-ce
juvaere de aur și
argint, ca lanțuri de
aur pentru bărbați
și femei, ceasornice
de buzunar, fabri-
cație din Svitere, ca
renumitele ceasor-
nice Omega și pen-
dulele și deșteptă-
toare'e Be. ht, ochelari,
articole optice,
termometre pe lângă
prețurile cele mai
convenabile.Reparaturi de ceas-
ornice și juvaere
pe lângă garanție.
Cumpăr aur sfăr-
mat și argint precum
și ori-ce juvaere pe
lângă prețurile cele
mai mari.Comandele din
provincie se efec-
tuiesc prompt și cu
cea mai mare punc-
tualitate.Prețuri moderate.
Serviciu conștiințos.Cea mai ieftină sursă pentru
cumpărat**săpunuri**pentru gospodărie, săpu-
nuri de toaletă, parfumuri,
și orice articole pentru spălat.**Luminări**de stearină și ceară pentru
biserici; e fabrica de săpun
a lui**Lorencz Károly,**
Arad, Str. Forray p. Nádasy.

Gustav Vilhelm prima fabrică de cup
toare și figuri de ghips
înființată în anul 1862 și premiată în anul 1903 cu medalia de aur.

Nagyszeben, Wagner-gasse Nr. 5.

Își recomandă bogatul asortiment de
cupatoare în cele mai moderne
culori și forme, totdeauna gravuri
ornamentale și sculptură în execuție
promptă și conștiințioasă. Se fac tot-
felul de reparaturi și reformări, începând
dela 10 Cor., pe lângă garanție.
Clientela din Alba Iulia și provincie
dorind a o câștiga pentru totdeauna, va
avea favoruri în ce privesc prețurile, atât
a cumpărături noi cât și la reparaturi.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

B-A-N-I

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4^{1/4}, 4^{1/2}, 4^{3/4}
și 5%, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de
interese corespunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipex spe-
sele de intabulare, convertex datorile de interese mari.

Resolvare grabnică, serviciu prompt

SZÜCS F. VILMOS

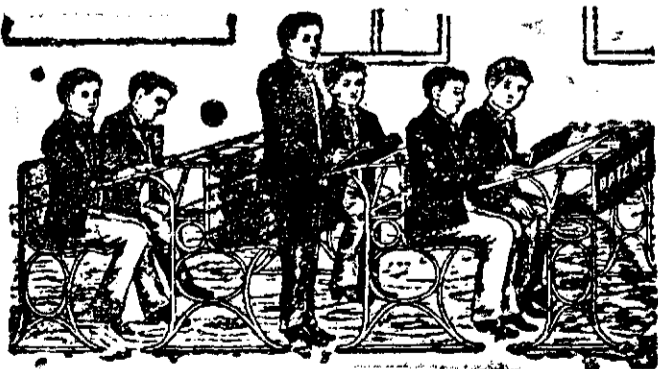
Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritoriul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului
Bihor, Gyula, Olaba.

ARAD, Karolina-utca 8. (Casa proprie.)
(Lângă filiala Poștei.)

Priseco pe lângă onorar acuzitori de afaceri abili
și demni de încredere.

Cele mai moderne
mobile de
fier și aramă
și cele mai practice
bănci higie-
nice de școală
și mobilarea lo-
cuințelor, hotele-
lor, spitalelor și

a școlilor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune ma-
teriale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se liti-
rează numai de către firma

Bennhardt Rezső utóda

Brassó, str. Fekete nr. 33.

— Tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării. —

Fondată în 1885.

Fondată în 1885.

Peterka Lajos

fabrică de clasornice de turn, ang. cu contract de capit. Budapesta
Budapesta IV., str. Bástya nr. 22.
— Právália: V., strada Váczl nr. 57. —

Face pe lângă prețuri moderate și ga-
ranție de mai mulți ani clasornice
de turn, școli, castele și cazarme,
primește deasemenea și repararea lor.

Fiind chemat mă duc ori unde în
persoană, prospect face gratuit și trimite
porto-franco ori cui.

Friedrich Schintzel

— fabrică de mezeluri, —
— salam și cârnățarie —

Nagyszeben — Hermanstadt
— Jungenwald-strasse No. 3. —

Își recomandă diferitele specialități de cârnați de
cea mai fină calitate, șunci, salam, pariser, cârnăței de
hrean și Frankfurt, caș de ficat, sarfaldă etc. Slănină
albă și pipărată, unsoare curată de porc.

Liste de prețuri gratuit. Vanzătorii primesc rabat.
Comandele din provincie se efectuează prompt, atât la
expediția cu poșta cât și cu trenul.

Primul atelier ardelenesc aranjat cu putere electrică pentru scobirea
pietrelor și fabrică de pietri monumentale

GERSTENBREIN TAMÁS és TARSA sculptor și mă-
iestru pietar.

Atelierul central al fabricii: Kolozsvár, Dézsma-u. 21.

Magazin de pietri monumentale, fabricate
proprii din: marmoră, labrador, granit,
slănit etc. Kolozsvár, Ferencz József-út 25.

Cancelaria Centrală:

Nagyszeben, Fleischer-gasse 17.

Filiale: Déva, Nagyvárad.

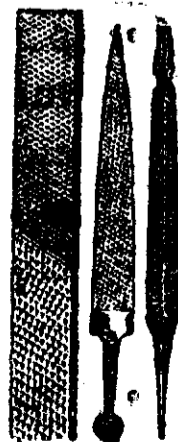

STEIN MIKLÓS

fabrică de tăiat pile

Oradea-mare — Nagyvárad.

Fabrica: Damjanics-u. 30. Magazin: Teleki-u. 33.

Recomandă fierarilor și comer-
cianților atelierul său de tăiat
pile bine aranjat, unde se pregătesc
pile mici și mari din oțel vărsat
de prima calitate etc. Primește spre
scobire pile mici și mari vechi cu
prețuri ieftine.

Prese de vin și sdrobitori de struguri

se află de vânzare pe lângă prețul
cel mai moderat

la Vulcu I. Maxim

fabrică de
mașini
în Arad,
Str. Fábán-
László
lângă gara
drumului
de fer.

Catalog și prelimi-
nar de cheltuieli și
trimite gratuit și
— porto-franco. —
Să sprijinim
intreprinderile
românești.

Văd. Engel Vilmos

Institut chimic pentru curățirea și vopsirea mătasei, stofei etc.

Făgăraș—Fogaras (Transilvania).

Intreprindere de primul rang.

Primește spre curățire chimică, cu prețurile cele
mai ieftine, fără ca să le descoase, tot-felul de
haine de bărbați și femei.

Haine pentru baluri, uniforme, cojoace de iarnă, coviltire,
covoare, lucruri de mână, șaluri, dantele, pene, mănuși, ș. a.
precum și ghete din piele albă, etc. etc.

Aranjament modern și de specialitate!
Transformarea, curățirea și înălțirea perdelelor de dantele și a țesăturilor.

Telefon 670—579.

Telefon 670—579.

Inainte de ce ti-ai fi cumpărat

lemnele de

trebuință
pentru foc

cereți deslușiri asupra prețului,

căci eu nu numai că

vînd cele mai ieftine

lemne de foc

prima calitate

ci pentru un florin de stîngen le și tai cu fe-
restrăul propriu circular.

Așteptând binevoitorul sprijin, sunt

Cu deosebită stimă:

PETRU NOVAC,

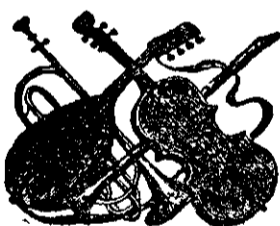
negustor de lemne în

Arad, Óvár-tér 10 (lângă pod) și Teleky-u 4.

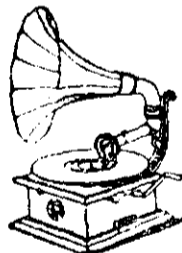
Lemne de foc mărunțate expedez acasa.

Babós Béla

fabricant de instru-
mente muzicale în
Sibiu, (Nagyseben) Piața-mică 24.

Unicul fabricant în Sibiu.
Cel mai ieftin și cel mai
bun depozit de cumpărat
pentru orice instrumente,
precum: violine, țitere,
clarinete, harmonice,
și totfelul de instrumente
de suflat din alamă, etc.

Cele mai bune și mai ieftine corzi de violine. Mare depozit de
Gramofoane în diferite mărimi, precum și Scala-Record.
Mare asortiment de plăci pentru gramofoane cu prețuri ieftine.
Comandele se eșeptuiesc prin trimiterea banilor înainte sau prin
rambursă. Reparaturile se execută artistic și cât se poate de prompt.

LIMONATA KRISTÁLY

VÉDJEGY

ZSEBEN
HORDHATO

LEGOLCSÓBB

KRISTÁLYLIMONAD

ÉS LEGJOBB
LIMONADÉ

se poate purta în buzunar,
e cea mai ieftină și cea mai bună limonată.

Limonată contractată în praf. Se poate foarte comod
purta în buzunar. O porție 6 fileri. O cutie pentru
turiști cu 12 porții 80 fileri. - Face bune servicii în
escursii la sporturi și militari la exerciții. Se găsește în
orice prăvălie de delicatose și coloniale. Discompusă cu
orice apă dă o limonată ireproșabilă. — O pregătește
— — — fabrica de limonată Kristály a lui — — —

KERTÉSZ ERNŐ

farmacist în SZABADKA, 103 Tr.